

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közül minden hirdeménnyel egy negyedszelet sorától öt krajczárért pög pénzben.

Nem-rendes levelezők kérének az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben a „Világ” szerkesztő hivatalában (Uri-utca 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, külföldben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés a Világ szerkesztő-hivatalának, czim alatt kérétek beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek IX. Vaspályák, összehasonlításban. — Észrevételek az Országgyűlés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. (Czindery Lászlótól. Folytatás.) — Fővárosi hírek és események. Névmagyarosítások. Az árvíz által károsult aradiak fölségelésére gyűjtött adakozások folytatása. — Országgyűlési tudósítások. Eldleges közlés: az apr. 11-kei CXXXV. főrendi országos ülésről. CXXXII—CXXXIV. országos ülések a mos. Fő-RRknél márt. 28. 29 és 30-án (Folytatás a és bevezése a városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásának.) Csatornányul: A KK. és RRk Hl. izenete a büntető törvény-javaslat börtönrendszeréről szóló Hl. részre iránt. (Vége.) Megyei és vidéki közlések. Torontál, Krassó, Turóc, Békés és Beregh megyék közgyűléséről.

Spanyolország (Madridi ünnepek. Narvaez proclamatioja. Johány-egységesség használatának adatik.) — Nagybritánia (Rebecca mozgalom. O'Connell Liverpoolban.) — Franciaország. (Zászlógyűjtés. Bűntársulat. Lengyel kiköltözött. A raboltság-eltörlés ügye Franciaországban.) Olaszország. — Németalföld (Önkényes kölcsön.) Németország (Botzási-görögország. (Pártérdék.) Dunai fejdelemeségek. Törökország (Kicsapongások. Keresztények elleni dühöngés. A renegat-ügyben Titoff utasítása.)

Magy. Gazd. Egyesület (Figyelmeztetés a M. Gazd. Egyesület f. évi nyári közgyűlésére.)

Tárca. Könyvismertetés (Essai historique sur l'origine des Hongrois par A. de Gerando Paris 1844. — Pannonhalmi sz. Benedek Rende.

Hírlapi kalászkok. Hivatalos és magán-hírdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april 13. 1844.

Közgazdálkodási elméletek IX.

Vaspályák, összehasonlításban.

Mintán e lapok 25d. számában megszakasztott közgazdálkodási elméleteinkben különösen a közlekedési rendszerről értekeztünk 's röviden harmadik helyet jelöltünk a csatornáknak, melyek által főképp a nagy hatású vízi közlekedés segítették elő — most a tárgy fonalát ismét felfogva, tovább folytatjuk.

Negyedik helyen az állati erőre készített vaspályákról valamivel részletesebben kell emlékeznünk, 's okát adni, miért tartjuk azokat a csatornák és a szárazföldi közlekedés között, mintegy közép helyre sorozandóknak.

Lőőrre készült vasutaknál a teherhordás könnyítése sokkal tetemesebb mint a szárazföldi egyéb közlekedési vonalakon. A közönséges utaknál mintegy 25ször, a csinált utaknál mintegy 10szor annyi. E tekintetben tehát tagadhatlan elsőbbséggel bírnak más egyéb szárazföldi közlekedés fölött. Ellenben a csatornák hatása négy annyi, mint a vasutaké 's e részben a csatornák hátrább maradnak, de viszont a csatornák építése többnyire költségesebb, a csatornák télen által járhatlanok, nagyobb használható térföldet foglalnak el, 'sat. Illyenféle észrevételeket mind a csatornák mind a vaspályák mellett és ellen többeket hozhatni föl, a nélkül hogy észrevételek után biztos megállapodásra juthatnánk. Készegeen kívül igaz ugyan, hogy e részben eldöntő súlylyal kiváltképen csak a helyzeti adatok és körülmények bírhatnak, mindazáltal még ezeken kívül is, egészen más meggyőződésre jutunk, ha a közlekedési eszközöket nem csupán egyoldalulag a kereskedés, hanem

a mint kell, az egész nemzeti öszvo munkásság és szorgalom felélesztésére szolgálóknak tekintjük.

Öszvehasonlításaink mindaddig igen hiányosak maradnak, valamig a kereskedési rendszer egyedáru-si szűk körében forogva csupán a teherzállításon mutatkozó könnyebbséget veszszük alapul, mintha nem is volna más egyéb munkásság a teherzállításon kívül, és semminemű más foglalkozás, mint a csupa kereskedés, melly mellett minden egyébnek hátra kellene állani, vagy teljességgel tekintetbe sem jöni. Illy egyoldalú nézetektől vezéreltetve természetesen nem azon kérdést fogjuk eldönteni, mily nemű közlekedési eszköz leghathatósabb a nemzeti közmunkásság éllesztésére 's a nemzeti jólét előmozdítására, hanem csak azt, mi leghasznosabb a kereskedésre? mellyet az általános köz jólét eszméjével azonosítani kétség kívül nagy tévedés. Tekintetbe kell tehát venni a közmunkásság egyéb nemeit is, mellyet világosabb felfogás kedviért lássunk egy példában.

Tegyük fel: vasut, és szárazföldi csinált ut körül forogjon a kérdés két napi járó föld hosszában, hol az előre szállítás évenként 600 ezer, visszafelé 200 ezer, összesen 800 ezer mázsára menjen. Minthogy a vízszaszállítás 200 ezer mázsával ugyanazon erő végezheti, melly a 600 ezeret hordja, amaz kiszámításainkból kihagyhatjuk. Felvővén 250 napot egy évre, a többit részint pihenő napoknak, részint a néha gyé-rebb közlekedésre kihagyván, esnek egy napra 2400 font, közönséges csináltalan uton egy lóra 4 mázsát számítván kellene hozzá naponként 600 ló; de mivel a távolságot két napi járó földnek, 's így a visszatérés-sel együtt négy napnak vettük fel, a szállításhoz megkivántató lovak száma teend négyszer annyit, azaz: 2400-at. Vasuton egy ló erejét 100 mázsára azaz: 25 annyira becsülhetjük mint természetes uton, ennél-fogva vasuton kivántatnék ugyan ennyi teherhordás-hoz 96 ló; megkiméltetnék 2304 ló ereje.

Csinált uton egy ló ereje mintegy 2 1/2 annyi hatású lévén, mint a természetes utakon, vagy is tizszer kevesebb mint vasutakon, kivántatnék 960 ló; megkiméltetnék 1440 ló ereje; vasutakon tetemesen több mint itt; mind ez eddig a vasutaknak kedvező.

Senki sem állíthatja azonban elfogultság nélkül, mintha a kereskedésen kívül a köz jóra néve semmi egyéb hasznos foglalkozás nem volna, 's minden más számításainkból teljességgel ki kellene hagyni, mint legkisebb figyelemre sem méltót. Vegyük fel annak-okaért az emberi más foglalkozásoknak is minden egyéb nemeit, a naponkénti kölcsönös közlekedést a szomszéd helységek között, a megszakadatlan járás-keletést, a földműves mindennapi munkáját, a számtalan állati és mind ezeknél sokkal becsesb emberi erőt, 's ennek egész öszvegét, melly a felvett két napi járó-föld távolságra annak irányában 's köröskörül szüntelen tartó munkássággal zsihong, és ezt tegyük 10 ezer ló erejével felőrönek. Ha a természetes közleke-

dés csinált utakkal helyre fog hozatni, ezen tiz eze-ren is, az élet minden foglalkozásaira kiterjesztve ugyanazon erő-kimélés találand helyet, 's a megkimélt erő leszen 6000. Megkiméltetnék ezen kívül mint már fentebb találtuk a teherhordáson 1440; öszvesen 7440; mid'őn vasuton az erőkimélés, egyedáru-si szel-lemből csupán a teherhordásra szorítván, nem lenne több 2304 ló erejénél.

Hova marad ezen kívül azon kényelem, hogy a csinált utakat akkor használhatja kiki, mid'őn hozzá ideje kedve és érkezése van, sürgelős utját siettetheti, ha tetszik éjjel és nappal, vagy felfüggesztheti; egy helyen mulathat a meddig tetszik, ha dolgai kívánják, másunnét rögtön indulhat, mihelyt azokat elvégezte; ismeret és tudásvágyait kénye és kedve szerint kiélgeitheti, a beutazott környék mibenlétéről minden tekintetben kielégítő ismereteket szerezhet; mialatt vasuta-kon ember, a kiszabott mozgással egyenes irányban, szekereibe zárkozva mint állat és árucikk akarata és ismeretvágyai megtagadásával, gépíleg egy helyről más helyre vonatván előre kiszabott órákon és helye-ken állapotodik, pihen és indul? Hova azon szellemi hatás, miszerint a természetes szárazföldi közlekedési vonalakon ember emberrel folytonos érintkezésben van, ismeretek, műveltség, mindenfelé szabadon szerteszt terjeszkedhetnek?

Mondhatná valaki, mintha csinált utakon sem kiméltetnék meg több erő, hanem csak az, mi a teher-hordáshoz szükségtelemé válik. A többi munkálatok azontul is szint annyi számú emberi és állati erővel végeztenek, tehát rajtok valóságos nyereség nines. Mindegy, a nyert erő el nem vesz, hanem akárhol hasznos foganattal mutatkozik. Az utas, ki kél lovat fogott kocsijába, azontul sem hagyja otthon az egyi-keket, hanem annál hamarabb, állatainak annál kevesb megerőtetésével ér tethelyére, annál hamarabb víz-szaérkezik, magának több ideje, állatainak több ere-je marad más egyéb munkálatainak folytatásához. A földműves mezei munkájához a jobb csinált utat használván ugyanezen könnyebbulést folytonosan érzi. A közellező heti és országos vásárookra jövő menő kéz-művesek 's általában minden járókelők, gyalogok, lo-vasok hasonló jótéteményekben részesülnek, 's fen-maradott állati és emberi erejök megkimélése mind é-letők és egészségök fentartására, mind foglalkozá-saik hasznosabbán üzhetésére elmaradhatlanul jólé-kony befolyással hat.

Ezzel ellentétben, lássuk mit nyerünk a vasuton megkimélt 2304 ló erejével? Azt mondjuk, visszatér a földműveléshez 's más hasznos foglalkozásokhoz. Igaz lehet, de mikor? és hogyan? A melly földmű-vesnek vagy akárki egyébnek eddig két lóra volt szük-sége, ezentul sem szerez szükségén felül hármat, ha-nem kiki annyival beéri, mint eddig; az pedig, hogy a szállítási foglalkozásból 2304 lóerő 's aránylagosan a hozzá megkivántató ember-szám kiszorult, bizo-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Könyvismertetés.

Essai historique sur l'origine des Hongrois par A. de Gerando Paris 1844.

Örvendetes jelenet láthatni, hogy nemzeti érdekeink a külföldet is foglalatostoktatják, és épen a távolabb eső francziaföldön találatnak egyének, kik történeteinkben rokonszenvvel buvárkodnak, kik egyszersmind nemzetiségünk jellemeinek okszerű méltányói. Ebben már Montesquieu ment jó példával elő, kiről írja d' Alembert „Mr Montesquieu parit de Vienne pour voir la Hongrie contrée opulente et fertile, habitée par une nation fiere et genereuse, le fleu de ses tyrans et l'appui de ses souverains. Comme peu de personnes connoissent bien ce pays, il a écrit avec soin cette partie de ses voyages.“*) A francziák általján fogva a régi történetek nyomozásában kivált az újabb időszakban lankadhatatlanok; mert nem is említve azon költségés és nagyszerű munkákat, mellyek saját honuk ré-

giségeit érdeklik, csak Sylvestre de Sacyra — Europa orientalistának egykori földszere figyelmeztetem az olvasót, ki szinte magyar historiát irt 's adott ki franczia nyelven. Így nem régen báró Gaujal a magyarországi ruthenekről, Dussieux a magyarok külföldön viselt háboruiokról (invasiók) jeles dolgozatokat boesátottak napfényre, kiknek tisztos koszorujához most már de Gerando urat is méltán fűzhetjük, mert nehéz feladatát habár meg nem oldotta is, de menyire ideje 's körülményei engedték, igyekezett mégis a magyar kúffokkal megismerkedni, a helyszínen köztünk nemcsak szokásainkat, öltözetmódunkat, társalgásunkat vette figyelem alá, hanem a néphagyományokra, a nyelv természetére is kiterjeszté gondjait, melly kedvező önállásnál fogva, mint idegen elnefogult írónak egész mértékben tudjuk méltatni azon néhány sorban foglalt igazságot, mellyekkel munkáját megkezdi „S' il est vrai, qu' au point de vue historique les renseignements pris sur les lieux sont précieux a recueillir, et qu'un écrivain peut de ses études, utiles secours au peuple, qu'il fait le sujet de ses études, il faut reconnoître que c'est principalement en recherchant les origines de ce peuple, qu'il sera tenu de le consulter.“*)

Az előre el nem fogult idegen író helybeli tapasztalatait jobban is használhatja helyes ítélőzásra, mint olly külföldi, ki bizonyos balítélettel lépte át hazánk határait,

*) Montesquieu ur elutazott Bécsből Magyarországra, hogy lássa e gazdag és termékeny hont, melly büszke és nagylelkű nemzetű lakatik, melly zsarnokinak ostora, és fejdelmeinek gyámja. Minthogy kevés ember ismeri jól ez országot, utazási-munka e részét nagy gondal irta. (Eloge de Montesquieu.)

*) Ha igaz, hogy történeti szempontból a helyek iránti tudósítások öszszeszedése nagy becses bir, 's hogy az író hasznos adatokat merithet a népből, mellyet tanulmányinak tárgyul vesz, úgy meg kell ismerni, hogy főleg ezen nép eredetét vizsgálván szükséges, hogy tőle tanácsot kérjen. (Préambule. I. lap.)

sőt születt magyar írók felett is némi felsőbbiséget gyakorol, mivel a benszülett nemzetes író is saját érdekek-nél 's megszokásoknál fogva az elfogultságnak nem kismér-tékben alá van vetve, mitől egészben ritkán válhatik meg.

E szerencsés kedvezmények tagadhatlanul az író könyve mellett szólnak, de az már más kérdés, vajjon helyben gyűjtött észrevételeit, történet körüli studiumait jól felhasználta-e mindenkor? vajjon nem kellene-e még további nyomozásokat tenni, mielőtt veszszét törnénk a finnismus felett, melly részben az érdemes író főleg Sajnovits és Gyarmathi könyveire szoritkozott, holott azóta, mikor ők irtak, az öszvehasonlító nyelvtudomány magos fokra lépett, 's ők — igenigen esekély kúffókat használhatván, helyzetöknél fogva is inkább a lapp 's finnlandi dialektékkal foglalkozván, nem annyira megindítói, mint továbbterjesztői voltak a XVII-dik század véleményének, melly Amos Comenius-tól kezdve Leibnitz idejéig csak lassan kezdett megérni, majd Thre, Schlötzer és Rüdiger nagyobb fontosságúnak vették azt, mintsem hogy azzal a tudomány kárára végkép fel kellene hagyni, mielőtt minden oldalról bevégeztetnék a vizsgálat. Hazánkban is jóval Sajnovits előtt a szász Tröster és a magyar Huszthi András pártolói voltak Comenius véleményének, de természetesen itthon e részben keveset te-hettünk, mint a Finn-Magyar nyelv czimű munkám-ból kitetszik, mellyre, mint e lapokban egy évvel már ez-előtt jelentve volt, mostanig még csak kiadó sem találko-zott. Hogy Gyarmathi e célra dolgozott, azt is Schlötzer-nek köszönhetjük, 's ez érdemet tőle elragadni senki sem képes; és hogy Schlötzer csupán csak tudomány szeretből

erre egy különös bíróság alkottassék, mint több idegen országban van?

Bár nem osztom sokaknak a felsőbb törvényszéki bírák elleni gyanúsítását, és bár meg vagyok győződve, hogy: ha az utolsó szomorú események, melyek mindezeknek szülei, közhírre tételeknek, minden gyanúsítás megszűnnek, és a kormány atyai kegyessége, és az ítélőszékek tisztalékütsége nyilvánulna be; és bár a király személyét soha a nemzetül el nem választatom, mégis, épen azért, mivel annak minden gyanúsítás felett kell lennie, magam is ezélszerűnek tartom, hogy a felségsértés és hűtlenségi-percek, ne egyedül a kormánytól kinevezett bírák által ítéltesenek el; — és én ennek minden alkalommal bizonyított loyálisátságot reményelem is beleegyezését, csak az ne legyen az irány: hogy minden vádlott fölmentessék, hanem — hogy a bűnös lakoljon példásan. (Vége következik.)

Fővárosi hírek és események.

Pest, april. 13. 1844. Itt a tavasz! — nemcsak azért, mert a naptárban azaz kalendariomban így van megírva, hanem lég, föld, víz, szóval: maga a természet alakja hirdeti, hogy jelen van. A legközelebbi mult esütörtökön, — april 11-kén — a legszebb meleg, kellemteljes nap vala, mely nélkülözhetővé tette a téli köntöst; 's reméljük, most már a fa-emésztő kályhák is a bekövetkezendő hidegebb öszig érintetlenül fognak nyugodni. Más szerencsés vidékbeliek felhőtlen eget, szelid napfényt kérnek, hogy tisztán láthassanak, mi fővárosiak pedig esőt várunk, esőt, hogy meg ne vakuljunk — a szélről felostorzott roppant por- és homoktengerben. Utcáinkon a por szelében kavargó. Esőt, uram Isten esőt! majd eső után a járda-öntözők is megjelennek; most szükség idején más dolguk van.

— Kevés nap előtt a pest-belvárosi plebánia templomában gyalázatos rablás történt; több drága ékszer és szentedényt orzolt el a vakmerő bűnös; de már becsipelt, 's várja az igazság istennőjének feyitő karját. Beszél, hogy ezen vétkes egyén a Pharaó üldözésétől megmenekültek egyik sarjadéka, 's pedig a tanulmányok pályáján fáradozó. Meglehet azonban, hogy a könnyű móddal 'szerzést' sokkal könnyebbnek találta, mint a tanulás izzasztó fáradságát. A 'Tageblatt' azon megjegyzést teszi, mikép az, hogy a tudományok sem óvnak meg ily undok merénytől, melyekről Horáz mondja, hogy az erkölcsöt szelidítik, — valószínűleg a mindinkább terjedő nevelési ledérségnek, 's a elharapozó vallási közönyösségnek eredménye. Ez mind igaz lehet, de feltűnő mindezenre, hogy a keresztény templomokban elkövetett rablások főczinkosai többnyire Gézes követői szoktak lenni. Néhány század előtt talán ezt egészen másnak, mint vallási 'közönyösségnek' nevezték volna. De mi felvilágosított században élvén, ezt csupán és egyedül a vak-esetek akarjuk tulajdonítani, hogy katolikus templomot zsidók gyakrabban megrabolnak, holott még nem hallottunk esetet, hogy zsinagógát katolikusok raboltak volna ki. Ezen különös véletlenség az által is némi főbb fontosságot igényel magának, hogy hír szerint a kalocsai érseki templom kirablói is felföldöztek, 's azok is Izrael fia. De mint mondkó csupa véletlennel tekintjük ezt, mert épen ezen kalocsai czinkosok orgazdjául egy szegedi pór említtetik; mi, ha úgy van, eléggé bizonyítja ujjában is, hogy a nemzsidók közt is találkozik, ki nem irtózik a szent edények szentségtelen elorzásától. Különbö is tudjuk, hogy minden nemzet, nép és felekezeteknek van színe, de van salakja is, mire ismét egy más világos példával szolgálhatunk következő sorainkban.

— Ki nem tudná, milly utálatos mesterség a pénzhamisítás, mivel pedig a bankjegyek mindannyi pénzt érő hiteles váltók, minden magasabb finanziais fejtegetés nélkül is természetes, hogy bankjegyhamisítás a legsalárdabb, legundokabb, 's a státustól méltán fenytendő merények sorába tartozik. 'S ime városunkban találkozott egyén, vagy mint beszélik, társaság, mely ily szép keresetágra vetette fejét. Hír szerint az egész czimboraság könyomói vésnökökből áll, 's messzebb ágazó összeköttetést sejtetnek. Egyik elfogottat, 's vallomásaiból talán több derű fog előmleni a dologra. Midőn hallja az ember, hogy ily czinkos nős és gyermekek családátya, természetesen sajnálni kezdi a szegény szerencsétleneket; de mikor azt hallja, hogy ezen czinkos nője is bűntárs, — akkor nem marad egyéb hátra, mint a szegény gyermekeken kétszeresen sajnálkozni. Így csábit a pénz átkos szomja! 's pedig mennyi eszköz van társadalmi életünkben, mely e rendetlen szomjat mindinkább ingerli!

— Az építkezések sorában kitűnő figyelmet érdemel a kegyes szerzet házában dunaparti homlokzata, melynek felépítése most munkába vétetik, a csupán kis bolt-tanyákat magában foglaló rozszant kunyhó már lerontatván. Most csak azt ohajtánók, hogy a fiókvaróház, mely igen ügyetlenül sarkallik ki a dunaparttól benyuló utcára, szabályozott diszes alakot nyerjen, másfelől pedig a plebánia udvara szép sztyliú házzá emelkedjék ki a Duna felé, olyforma szabad nyílást hagyván a templom jobb oldalán, minő most bal oldalán a kegyes szerzetiek háza által képeztek. Ugy majd a régies bár 's épen nem nagyszerű főtemplom, mindkét oldalról szabadon mutatkozván a szemnek, jelen alakjában is jobb benyomást tehetne, 's a dunaparti szép ház sor mintegy kiegészítve volna a kanyarulatig, hol új nézpont kezdődik. Egy e helyen épüendő nagyszerű és diszes szentegyházról álmodozni most még tán álomnak is merész volna. Azonban megjő mindennek az ideje; 's talán fogja egykor érezni annak szükségét a pesti lakosság, hogy itt, valamint a Leopoldvárosban is egy nagy, fényes templom nélkülözhetlen. Azért engengessük csak előbb az utat, azaz a dunapartot szép diszes házak építésével. 'S meglehet, hogy a plebánia felépítéséhez még a fővárosi hívek közsege is járulna szíves adományival. Ez eszmét már régebben akarók megpendíteni, — de most talán inkább van helyén, mert hitünk szerint az ország-ház-építés jó alkalmat nyújt egy kis építkezési forradalomra.

— Nemzeti színházunkban jövő hétfőn aprilis 15-kén Lendvayné javára, bérletszűnéssel, először fog adatni 'Romeo és Julia' szomorújáték 5 felvonásban. Irta Shakspeare, fordította Gondol Dániel.

Az erdélyi kir. udv. kancellaria gróf Teleki József erdélyi kormányzóknak az északi régiség-tudomány kopenhágai kir. tansulatától nyert tagsági oklevél elfogadhatását megengedni méltóztaitott.
Ő es ap. kir. Főlsége Andrásovics György ügyvéd, János és Károly testvéreknek vezeték nevéket Endrefire; ugyszinte Vinkler György pestmegyei számvéői díjoknak vezeték-nevét Intódy-re; továbbá csákvári Zimmermann Mátyas és tatai Zimmermann Jakab és Rudolf testvérekéét Acs-ra; Svirák Antal budai polgárét Aldásy-ra; végre Lószájner Lajos orvos és sebész tudor szülész- és sebész-mesternek vezetéknevet Arányi-ra változtathatni; az utóbbinak egyszersmind a kórbonezant (anatomia pathologica) a magy. kir. pesti egyetemnél nyilvános rendkívüli tanár cízzel taníthatni legkegyelmesebben megengedte. A tisztelt tudor 's rendk. tanár urnak tanszéki ünnepélyes beiktatása tegnapi előt f. hó 11. a. t. orvosi kar épületében számos hallgatóság előtt ment véghez.

Folytatása a vizáradás által károsult aradiak fölségelésére gyűjtött p.p. bent adakozásoknak. (L. Világ 231. számát.)

Mgos Szögyényi-Mariich Mária asszony által Bécsben tett jótékony gyűjtemény jegyzéke: gr. Majláth Antal 50 exej. 50 ft., gr. Teleki Ferenc 40 ft., gr. Zichy János 40 ft., L. B. 5 ft., Plathy 5 ft., Stettner Máté 10 ft., B. 2 ft., Máj Friderik 2 ft., Szögyényi László 10 ft., Szögyényi-Mariich Mária 8 ft., Szögyényi László és Rozália 2 ft., Névény Károly 20 ft., Remekházy 20 ft., Várady 5 ft., Schindler Antonia 5 ft., K. 20 kr., Balassa 30 ft., T. 2 ft., K. 2 ft., N. 5 ft., Kend 1 ft., Paraszt 10 ft., gr. Csáky Anna 7 ft., egy kis fiúnak atyjától nyert ajándéka 1 ft. 20 kr., gr. Gyulay Lajos 20 ft., egy valaki 2 ft., összesen 304 ft. 40 kr.

Folytatása a Bohus-Faschné 5 nagyságok ivén tett adakozásoknak, melyeket mélt. Sennye-Nádasdy grófné szíveskedett gyűjteni: Polinberger Evelina 5 ft., gr. Piachevichné 5 ft., Eötvös Pál és neje 10 ft., özv. Jankovicsné 10 ft., gr. Altemsné 5 ft., gr. Zichy-Königsseg Mária 2 ft., C. Pidoll 2 ft., gr. Beckersné 5 ft., gr. Lazarskyné 2 ft., Ambrus 2 ft., Török Bálint grófné 5 ft., Wrede báróné 5 ft., Schönburg grófné 5 ft., Schedius Paulina 5 ft., Privitzer 5 ft., Bujanovits Ernő 2 ft., Sáhgy Mária 1 ft., Mérey Matilda 5 ex. 10 ft., b. Pronay-Nádasdy Anna 5 ft., b. Sennye-Nádasdy 10 ft., gr. Nádasdy Jozefa 10 ft., b. Ledererné 5 ex. 40 ft., N. N. 1 ft., b. Baldacci 5 ft., Szögyényi Lőrincz tanácsos ur gyűjtött a magyar kamra aliszteinel 48 ft. 44 kr., Marczibány Lajos 20 ft., Weninger Ida 3 ft., Weninger-féle intézetnek 2 nevéndékétől 5 ft., V. J. 15 ft. Sz. Cs. E. 5 ft., Mukits Simon 5 ft. A nemzeti Kör némely tagjai 30 ft., Továbbá Dolezsalek Antal ur által adott 30 p. frtot, melyet egy mise alkalmával, hol vak növéndékek énekelték, gyűjtött, azon megjegyzéssel, hogy abban leginkább a netalán károsult vak vagy süketnémák részesíttessenek. A Reunio-nak, melyhez Emmerling ur nagylelkűleg, a terem, kivilágítása és más költségekkel járult, 's hol Morelly ur ingy. en igazgató a zenekart, tisztá jövedelme lón 285 p. frt., Landerer ur ez alkalommal szíveskedett díj nélkül a bementi jegyeket, programokat és jelentéseket nyomtatni. A szegények nevében ezen nagylelkű áldozatokért ezennel forró hála nyilvánítatik.

Jegyzéke azon jótékony adakozásoknak, melyeket t. cz. Szentkirályi-Elthre Constantia assz. Pozsonyban színta a vizár által károsult aradiak számára gyűjteni szíveskedett: O herczegsége Kopácsy József ország primása 100 ft., Pyrker László egri érsek 5 exja 25 ft., 5 m. Palugyay Imre nyitrai püsp. 20 ft., 5 m. Sztankovits János győri püsp. 20 ft., 5 m. Ocskay Antal kassai püsp. 10 ft., 5 m. Scitovszky János pécsi püsp. 20 ft., 5 m. Rimely Mihály főpát 20 ft., 5 m. Richter Alajos jászai prépost 25 ft., 5 m. gr. Zichy Domokos veszprémi püsp. 20 ft., 5 m. b. Bémer László nagyváradi püsp. 20 ft., 5 m. Nádasdy Ferenc váci püsp. 50 ft., 5 m. Haulik György zágrábi püsp. 50 ft., gr. Keglevits Gábor tárnok 5 exja 25 ft., Szentkirályi Constantia 20 ft., Tihanyi Ferenc temesi gróf 20 ft., gr. Ráday Gedeon 25 ft., gr. Török Bálint 10 ft., Rudics József bácsi főispán 20 ft., gr. Cziráky János 5 ft., gr. Bathiány Károly 5 ft., gr. Dessewffy Gyula 10 ft., b. Miske Imre 5 ft., gr. Könyegess 10 ft., Ürményi 10 ft., b. Izdenyzy József 30 ft., b. Majthényi László 5 ft., gr. Serényi László 5 ft., Kiss Pál 10 ft., Melcer István 5 ft., Stoffer József 5 ft., N. N. 5 ft., n. Zarka János 5 ft., Károlyi László 20 ft., Aczél Antal 40 ft., b. Majthényi Antal lipóti főispán 5 ft. —

A pesti szabadalmal polgári kereskedőség részéről, emberszeretősége által díszreteresen ismert Aigner Ferenc első előljáró felszólítása következtében begyűlt 508 p. frt., mely öszveg t. cz. Bohusné 's Faschné asszonyok korábbi gyűjtéseikhez sorozatva, a szerencsétlen aradiaknak már elküldetett. Aldás e nagylelkű adakozókra is! — Az említett asszonyok által eddig elküldött egyetem öszveg már most 4048 p. frt. megyen.

Országgyűlési tudósítások.

Előleges közlés.

Tollhibának kérvén tulajdonítatni azon tévedést, melly-nél fogva a húsvéti förendi szünet végződésének napja a la-

ctae Justinæ de Palua, Anno bissextili 1844. *) kivont némely adatokkal statistikai ismérteiket bővítendem. Ugyan is: a pannonhalmi sz. Benedek-rendiek, kik már Géza herczeg alatt apostolkodának honunkban, vetettek meg a magyar kereszténység és tudományos műveltség alapját. Egykorú tehát nemzetünkkel ezen magyar rend, mely a magyar egyháznak több érseket, és püspököt; királyoknak jeles tanácsnokokat; tudományos világának több írókat adott; és melly keletkezettől fogva mai napig hazánk minden viszon-tagságiban osztozott. Nincs is magyar, kit ily derék érdemdús szerzetnek jelen állapotja nem érdekelne.

A 8ad rétu 112 lapra terjedő csinos kiállítású névkönyv, melly az egész szerzetnek nemkülönbö, mint főapátjainak, sőt fiók-apátságainak, házáinak, 's plebániájainak rövid, de hiteles, és velős történeteit foglalja magában, minden történet-buvarnak tanulságos olvasmányul szolgál. De én kitűzött czélomhoz képest egyedül statistikai kivonatokat közlöm a nyájás olvasóval.

Ezen dícsérve említett pannonhalmi sz. Benedek szerzete, melly jelenleg mlgtos és főtiszt. Rimely Mih. főapát 5 mlságának, egy, nemes szivéről, tudományos műveltségéről, nyájás kedélyéről, sokféle viszon-tagságiról, mind e mellett szerzetes társainak rendíthetlen hajlamáról, bizodalmaról, és szerzetéről, az ország színe előtt dícséretesen ismert férfúnak atyai kormánya alatt mindinkább virágozik, áll szent-mártoni főapátságából, és három u. m. bakonybeeli, dömölki és tihanyi fiók-apátságokból. A 44 külön város és hely-

*) Reméljük, mikint ezen magyar rend, névkönyvének magyarításában is, elsőik közt leendő.

ségben buzgón hivataloskodó szerzetesek száma 195. — Ezek közt 1 főapát, 2 apát, 144 áldozó és 48 növéndék. — Más törvényhatóságoktól, tudományos egyetemektől, társaságoktól, 'sat. nyert czimeikre nézve van köztük: 6 hitudor; 1 egyházi jogok tudora; 24 bölcsészettudor; 2 magyar tudós társasági (rendes és levelező) tag; 1 Kisfaludy társasági tag; 1 Jéni tud. társasági tag; 1 római arcas; 3 frauendorfi kertművelő társasági tag; 73 megyei, és praedialiszéki táblabíró — Méltóságuk és hivatalukra nézve 3 apát; 11 fő- és fiók-monostori előljárók, titkokok, könyvtárnokok, és jószágigazgatók; 133an pedig iskolákban, és az ur szülejében buzgóknak.

Mi a tanítást illeti: Ezt gyakorolják 2 akademiában, u. m. a győri- és pozsonyiban, 8 gymnasiumban, és ugyan 2 fő mint győri és pozsonyi; 5 nagyobb gymnasiumban, mint: esztergomi, komáromi, községi, sopronyi, 's nagyszombatiban; és a pápai kisebb gymnasiumban. Vannak ezeken kívül házi tanítók, kik szerzetes növéndékek kiművelésével érdemesítik magukat; és ugyan az ujonczok (novitius) Sz.-Mártonban 2 tanító, — első 's másodikú philosophusok Győrött 5 tanító. — 3 adévi bölcselkedők Bakonybeelben 2 tanító, — 4 adévi theologusok Sz.-Mártonban 5 tanár által — kik között egy honi jogok tanára — oktatvatnak — E szerint tehát a tanítással foglalkozók száma imigy áll: akademiái prodirector 2; akad. tanár 12; pesti egyetemi tanár 1; gymnasiumi igazgató 8; gymtanító 46; házi növéndék-tanító 14; összesen 83*).

Mi a lelkészeti illeti: A pannonhalmi sz. Benedek-rendiek 22 — egy magyarosodó német plebániát kivéve — mind ma-

*) Szívesen olvastuk volna a kormányuk alatt tanuló ifjuság számát is.

gyar plebániákat — mellyekben összesen 26,665 a lelkek száma — látnak el lelképásztorokkal. — A tihanyi apátság 6 plebániája veszprémi egyházi megyében, a dömölki apátság egy plebániája szombathelyi megyében kebeltezik. De a főapátság 13, és bakonybeeli apátság 2 plebániái — összesen 22,046 hívekkel — teszik a független nullius Dioeceseos sz. mártóni egyházi megyét mellyet a sz.-mártoni főapát püspöki hatalommal kormányoz, kinek e végre van a lelki ügyekben helyettese (Gen. Vicarius) és 14 szerzetes tünökéből, kik egyszersmind Pannonhegyen létező, 's törvényes hitelességgel felruházott levéltár hítes tagjai — 's más hozzátartozó személyzetből szerkezett szentszéke Pannonhalmán. — A feljebb érintett, 's szorosán vett lelképásztorokon kívül, lelkészettel foglalkoznak még: a hítszónokok (Oratores Sacri) Pannonhalmán, Győrött, Sopronyban, Köszegen, Kis-Czellenben; házi lelkészek (Spirituales) és népesebb pusztákon catechéták. E szerint a lelkészek száma imigy áll: Decanus (esperes) 1. Lelképásztor 22; hítszónok 10; catechéta 3; házi lelkészek 14; összesen 50.

Ezekből látható, hogy egy sincs ezen munk is szerzet tagjai közt bizonyos hivatal nélkül — Ugyanczen névkönyv szerint: 1842ik évben tizen 1843ban pedig hárman haltak meg köztük — Az élő áldozó papok közt legöregebb 67, legifjabb 25 éves. — Engedje isten, hogy valamint ezen érdemteljes szerzet nemzetünkkel egykorú, úgy nemzetünk fogytáig örök-ké fenállhasson, és tapasztalt fáradahtalan munkássága által, edes hazánk boldogítására, hasznos polgárokat nevelhessen!

Vesztróczy Ferenc.

pok 27dik számában május 10dikére tétel: közöljük az apr. 11kei CXXXV. országos ülés rövid folyamát, mely ülésben a mgos FÖRR. meghitelesítvén a városok rendezése tárgyában kelt főrendi válaszüzenetet. A rendezés iránt tett főrendi észrevételek válaszmányilag helyeslet szerkezetének hitelesítését elhalaszták. Ezután felolvastattak a KK. és RR. következő üzenetei: u. m. a börtön-rendszert tárgyában kelt 2dik, az évenkénti országgyűlés, a hajdu és jász-kún kerületek rendezése iránti 1so üzenet; mely üzeneteknek közirat alá bocsátásával az ülés eloszlott.

A mart. 28kai CXXXIII. országos ülésben főleg a városi bíróságok állandóságának vagy 6 évenként újválasztás alá bocsátásának kérdésével foglalkoztak a m.FÖRRk. A H-k szerint az e tartalmu szakasz iránt egy m. báró azon okoknál fogva, minthogy a koronkinti választás által a bírói függetlenség, mint a tapasztalás bőven mutatja, megszűnik; s mivel nem igazságos, hogy valaki hivatalától azért, mivel egy résznek nem tetszik, minden per nélkül hivataloktól megfosztassék: indítványozá, hogy a városoknál a bírói hivatalok választása egyedül az első választásra szorítottassék, mely után a megválasztott bíró hivatalát mindaddig megtartsa, míg rendes per után azon hivatal viselésére érdemtelenné találatik, s attól ítélet által meg is fosztatik. — Ez indítványnak többen ellennyilatkoztak, s elfogadhatlansága iránt okokat hordván föl, mellyek főképp a szabadválasztási alkotmányos elv lehető legépebb fentartása, és a rossz bírói egyénektől könnyebb szabadulhatás ajánló oldalai körül forogván, szükségesnek látta a m. báró indítványa védelmében következő nézeteit előterjeszteni: Engedelmet kérek, hogy még egyszer felszólalok. Megvallom, nem voltam elkészülve, hogy indítványom a m. FÖRRnél ellenmondásra fog találni, és azért első felszólalásomkor kevés indokokat hoztam fel. Minden javítás egyik legnagyobb akadálya az, ha oly institutio, mellynek jószágáról minden ember meg van győződve, olyannal van összekötve, mellynek számos hibái javítást igénylenek, s mind az, mi illy institutio egyik része mellett szól, használtatik az institutio másik részének megváltoztatása ellen. Így van az a választásnál; ez, míg a választás a politicus administratio tagjaira alkalmazatik, helyes és czélszerű; a bírakra alkalmazva ellenben kétségen kívül káros, s im midőn a választásnak a bírakra nézve való megszüntetéséről van szó: felhozhatnak mindazon okok, mellyek más hivataloknak választás által betöltése mellett szólnak. Paradoxont mondok, de állításom a historia bizonyítja, s ez az: hogy a bírói hivatalnak mikinti működése épen nem a bírák mikinti kinevezése vagy választásától függ. Ha valahol, Britanniában áll a bírói hatalom legmagasabbban, sehol nem bírja a közbizodalom nagyobb mértékben mint ott, pedig Nagybritanniában választott bíró nincs, a választás tehát magában véve a bírói függetlenségnek nem szükséges feltétele; másrésztől sokan azt hiszik, hogy a bírói hatalomnak kinevezése a monarchicus kormány formájának egyik legerősebb eszköze, egyike azoknak, mi a monarchiának szükséges attributumai közé tartozik; és ismét hivatkozom a historiára, mely ellenkezőt mutat, mellyből látjuk hogy a monarchicus elvek nem voltak erősebbek sehol, mint Franciaországban a zendülés előtt, pedig 16 Ferencz idejétől fogva a bírói hivatalnak kinevezése nem a kormánytól, hanem adás-vevéstől függött, s minden bírói hivatal privát tulajdonnak tekintett. Az, jó-e a bíró vagy nem? van-e bizodalom a bíró iránt, vagy nincs? nem a kinevezés módjától, hanem számtalan más körülménytől függ, és sem maga a választás, sem a kinevezés még garantíát e részben nem nyújt. Bizonyos csak az, hogy a világ minden részében a bíró legfőbb kellékének tartatik először: a bírónak tudománya, 2or függetlensége, s hogy mindkét tekintet a bírák periodicus választása ellen szól. Mi a tudományt illeti: ne gondolja senki, hogy a bírói hivatal a könnyű hivatalok közé tartozik. A világon minden országban, főképp olyanban, mellynek törvényei historián alapulnak, a bírói hivatal jól-kezelésére sok tudomány szükséges, s pedig a tudománnak oly neme, mellynek gyakorlati oldala csak a bírói hivatalnak hosszabb gyakorlata által szerzethetik meg. Két bíró között, ki egyenlően becsületes, és egyenlő theoreticus tudománnyal bír: kétségen kívül jobb az, ki tovább vitte a bírói hivatal, és a legnagyobb kapacitás a bírói hivatal nem fogja oly jól betölteni bíraskodásának első vagy második évében, mint egy középszerű egyén, ki 10—12 évig hozzá szokván azon tárgyak megítéléséhez, mellyek törvényszéke elébe kerülnek, illy tárgyakban már százszor ítél. Már mi történik a választásnál? A választás következtése közönségesen az, hogy minden választásnál, vagy legalább minden második választásnál e hivatalok változnak, azaz más egyénekre mennek át. Feltéve hogy a választók csalatkozni nem fognak, s hogy a választások hasonlóan jók lesznek; mégis azért, mert a hivatal minden választásnál megújul, minden választásnál egy gyakorlott bíró helyett új bíró kapunk, kinek becsülete talán tökéletes, kinek theoreticus elkészültsége nagy lehet; de ki a bírói hivatalra szükséges gyakorlattal nem bír. Minden való-

szinőség szerint tehát, a bírói hivatal minden választásnál aránylag gyengébb egyedek által fog betölteni. Az mondatik, hogy a bírói hivatalnak első kelléke a bizodalom. S ezen indok talán igen erős volna akkor, ha indítványba hozná valaki, hogy a bírót mindig unanimitással kell választani, s hogy azok, kik ezen unanimitásban részt nem vettek, illy bíró alatt ne álljanak; de míg azon kisebbség, melly a bíró választásánál a többség véleményétől eltért, mégis azon bíró ítéleteinek vettetik alája, kit részéről bizodalommal nem ruházott fel: addig a bizodalom, a bírói hivatal főkellékének nem mondhatjuk senki. De ha a bírói hivatal tisztán bizodalomra akarjuk állapítani, nem kellene-e a periodicus választásnál még tovább menni? ki áll jót az iránt, hogy hat év alatt a bizodalom változni nem fog? Ha a bírói hivatalnak alapja s kelléke a bizodalom, akkor hat évi hivataloskodás szerfelett hosszú; azon bíró, ki megválasztatott, elvesztheti a bizodalmat hat év előtt is, például bíraskodásának első félévében, és ekkor a m. FÖRR., ha következetesen tovább akarunk haladni, nem határozhatunk mást, hanem hogy mihelyt a polgárságnak bizonyos száma petitiót ad, hogy a bíró iránt bizodalommal nem viseltetik, a bírói hivatal ismét új választás alá kell bocsátani. Tisztelt barátom gr. P. J. paralellát húzott Magyarország bírái közt, és azt mondá: hogy nehéz volna meghatározni, vajjon a választott bírák bírák-e több bizodalommal és függetlenséggel, vagy azok, kik kinevezéstől függenek, és hivatalaiktól el nem mozdíthatnak? igaz hogy ezt meghatározni igen nehéz. Én azonban azt hiszem, hogy egészen független ember ha léteznék is, oly nagy ritkaság, hogy erre a törvényhozás nem számolhat. Mire kell tehát számolni a törvényhozásnak? arra, hogy a bíró azoktól, kik között ítéletet mond, ne álljon függésben. — Épen ez oka, miért valahányszor oly perokról van szó, mellyek egyes polgárok és kormány között folynak, én a kormány által kinevezett bíró nem tartom alkalmasnak, mert ezen esetekben én a kormány kinevezésétől függő bíró nem tartom függetlennek, általánosán szólva s természetesen nem egyes bíróról. De valamint illy perekben a bíraskodást nem akarom oly bíróra bízni, kit nem tartok függetlennek, mert ollyannak kinevezésétől függ, ki e perekben közelebből érdekeltetik, ugy a városi bírakat azoktól egyenes függésbe hozni nem akarom, kiknek pereiben az ítélet őket illeti. Miről fog ezen városi bíró ítélni? itélni fog egyes polgároknak egymásközi viszonyairól. Kérdem: nem hihető, nem valószínű-e, hogy a kormány ugyanazért, hogy Péter vagy Pál polgár perét megnyerje, befolyását használni nem fogja ezen bírói ítélet meghozására; de hogy Péter és Pál mindent el fog követni, hogy olly bíró kapjon, kitől részére jó ítéletet várhat. Nem veszélyes-e tehát a polgári bíró választása által épen azoktól hozni függésbe, kiknek pererei felett ő ítél? hogy pedig a választás mellett a függés elkerülhetetlen, azt mutatja Magyarországnak jelen példája, mert ha titkolózni nem akarunk, tagadjuk-e, hogy Magyarországnak törvényhatóságok léteznek, hol a törvény másképp szolgáltatják ki a restauratio harmadik évében, mint a restauratio első évében; én pedig azon állapotot, mellyet a megyékben rosznak tartok, nem akarom megörökíteni a városokban. Teljes meggyőződésem szerint nem remélhetvén azt, hogy midőn a megyékben e tekintetben sok hibát tapasztalunk, a városokban csupa Catókat fogunk találni bíráknak, kik minden befolyások ellen, mint márványoszlopok, erősen állanak, — még egyszer ismétlem azon meggyőződésemel, hogy ha jó, ha független bíró akarunk, célt érni nem fogunk, ha a bíró periodicus választásoknak alája vetjük. A mi pedig b. V. B. tisztelt barátomnak ellenvetését illeti: az áll tökéletesen annyiban, hogy minden kérdésen kívül meghagyni a bíró választás nélkül, és az administratiót rá bízni kétségen kívül nem volna más, mint a városokban a választási jogot tökéletesen nullificálni; de én a t. RR. javaslatát nem értem ugy, mintán a 316. §. kimondatik, hogy a bírák tanácsbeli ranggal bírnak. Egyéb iránt a 317dik §ban tökéletesen kizártnak minden politicus functiókból, kivévén azt, hogy a közgyűlésen részt vesznek. Ez pedig a bírói és administratiói functióknak összezavarását még nem foglalja magában azon esetben, ha az illy bíró, mint bíró — eldöntő szavazattal nem bírna, nem lehetne eltüntetni a polgárságot attól, hogy megbízottnak ne nevezze, és ekkor mint megbízottnak mégis volna voksa. Veszélyes volna az illy egyénre az administratiót, mint tanácsbelire bízni, hogy t. i. mint végrehajtó és bíró közvetlenül részt vegyen mind administrativus mind bíraskodási dolgok elintézésében, s azon kis befolyást, mellyet mint a megbízottnak testületének egyik tagja gyakorol, neki minden veszedelem nélkül tulajdonítani lehet. — A fontos kérdéshez, az épen megirtakat pártolól egy másik mgos tag így nyilatkozik: Ezen kérdésben azt hiszem, mindenkinek egyéni vélekedését előadni kötelessége; mind e mellett mégis azt vélem, hogy ez olly kérdés, mellyet a m. FÖRrendek épen olly kevéssé fognak tisztába hozni és kimeríteni, mint ez másutt is történt; mert véghetetlen sok okoskodás hozhatnék elő egyik és másik részről is. Vannak ollyanok, kik a bírói jellemben és személyben keresik a legnagyobb biz-

tosítékot; vannak mások, kik a választásban és azon bizodalomban, melly a választás által nyilatkozik, találják fel azt, de vannak ismét mások, kik a bírói függetlenségben és elmozdíthatlanságban keresik a legnagyobb biztosítékot. Ezekre nézve ítéletet hozni igen nehéz, és azt tartom: addig, míg a theoria terén maradunk, tisztába soha nem fogjuk hozni a dolgot. Én tisztán csak gyakorlatra hivatkozom, mint L. m. tisztelt főispánja, és azt mondom, hogy tapasztalásom szerint bizonyosan mindig az volt a legigazságosabb ítélet, mellyel legkevesebben voltak megelégedve; és tapasztaljuk, hogy azok szoktak legigazságosabb ítéletek lenni, mellyekkel sem az egyik, sem a másik fél meg nem elégszik, legtöbb esetekben azon bírónak lesz legtöbb ellensége, ki minden részrehajlás nélkül függetlenül hozza az ítéletet. Ennélfogva ne gondolják azt a m. FÖRR., hogy ők az igazság szeretete által magoknak egy hatalmas pártot fognak szerezni, és hogy a jövő választásnál többséget fognak nyerni, hanem valamint L. megye tisztelt főispánja helyesen megjegyzé, sok ellenséget fognak magoknak igazságos ítéletek által szerezni; de a pártokra nézve szeretem azt, hogy a bíróhoz bizodalom legyen, hanem más részről nem akarom a bíróhoz azon helyzetbe tenni, hogy a bizodalmat hajhászsa, ezt pedig tenni kénytelen lesz; mert vegyük fel, hogy azon bírák közül, kikről tanácskozunk, sokan lesznek, kik szintugy, mint más emberek, kik más célra, foglalatosságokra adják magokat, tisztán bírói foglalatosságot fognak gyakorolni, s ezeknek életmódjuk bírói qualificatióban áll. Akármit mondjunk, tisztelem az emberek erkölcsös csiségét, de feltenni azt, hogy olly véghetetlen sok erkölcsös embereket fogunk találni, kik mindennapi kenyerőket az igazság kockájára fogják tenni, — nem merem; és ha nem teszünk a bírakat a választásoktól függetlenekké, és őket nem örökre választjuk: a bíróban a főkellék, t. i. a függetlenség hiányzani fog, és így b. E. J. ő miga indítványát pártolom. — Az indítvány azonban többséget nem nyerhetvén a kérdésbe vett 354ik szakasz a RR. szerkezte szerint megtartatott.

Martzius 29kén tartatott a CXXXIII. főrendi országos ülés, és pedig nádor ő fenségének elnöklete alatt, ki betegeskedése óta most először jelenvén meg, hangos-éljenekkel fogadtatott. A tanácskozások főtagja a tisztválasztás módja volt, az erről rendelkező 359ik §nál egy m. gr. azon megjegyzésére, hogy itt is valamint más illetőleges helyen történt, a „polgármester“ helyett „főfelügyelő“ teendő, a vitakozások elején ugyan ezen tisztviselő tulajdonságai körül forogának, de csakhamar a megyei főispánokra vitettek át, melly alkalommal némely létezőbb kifejezések következtében kissé hevesebben folytak a viták. — A következő „a jelenlegi hivatalbeliekről“ (368, 369. §§.) s „a városi szolgálóiról“ (370, 371. §§.) című osztályoknál csekélyebb észrevételek tételtek; a IV. Rész azonban „a polgári őrseregéről“ (372—376. §.) egy m. gr. és elnök e törvényt nem kötelezőnek, hanem engedőlegesen kívánta, nehogy a polgároknak igen nyomasztó legyen, s a teher a jótéteményt felül ne haladja. — Egy másik m. gr., nem lévén a permissiv törvények barátja, a jelent vagy kényszerítőnek, vagy egészen kihagyandónak vélte. Egy m. gróf olly kérdést látott e szakaszban rejleni, melly épen a városok elrendezéséhez nem való, t. i. a hadiszolgálat. A szónok e törvény által nemcsak az ipar elfojtását bekövetkezendőnek állítá, hanem még arról is meg van győződve, hogy épen ez a polgárok számát sokkal kisebb számra olvasztandá, mint bármely más qualificatio. — E nézetet a fenséges Elnök is osztván, s még azt adván hozzá, hogy ha minden lakosra terjesztetnék a teher, ez a legtöbbekre elviselhetlenné válnék, magokra a polgároknak szorítva pedig, azok számát szerfelett csökkentené, substitutiókra alkalmat adna, s végre csak pénzbeli teher maradna, — az egész törvényt, most ugy is inkább a honvédelmi munkálataira való, kihagyandónak kimondotta. — A „főfelügyelést“ tárgyzó ötödik résznél (377—380. §.) egy nméltóságú főispán és elnök velős beszédében a nméltóságú magyar kir. udvari Kamara által eddig gyakorlott felügyelést megtartatni kívánta, de csak egy nm. főispán által gyámoltatván, a rendi szerkezet meghagyatott. — Fontos vitakozásokra adott ezután alkalmat „a királyi díjról s országgyűlési adóról“ értekező hatodik rész, mellyek következtében az elsőnek kényszerítő rendelete engedőlegessé változtatott át.

A mart. 30kán CXXXIV. főrendi orsz. ülésben ő cs. kir. Fensége a városi munkálat hátralevő részét még a nagy hét kezdetével beállandó husvéti ünnepek előtt elvégezni kívánván, az ülést már reggel 9 1/2 órakor megnyitotta, s a szabad királyi városok országgyűlési szavazata körül élénk s főfontosságú több órai vitakozások, s a későbbi szakaszok körüli változások után, délutáni negyedfél órakor be is végezte. A városi szavazat körül egy méltóságos gróf indítványa fogadtatott el, hogy 16 szavazat, kettőztetés nélkül, új felosztás szerint csak provisorie — ideiglenesen — adassék, s a t. RR. az arányzatnak ez elvek szerinti új kidolgozására szólítassanak fel. — A 387. és 388. §§. helyett a városi kövek munkálatából

a 253 és 254. §§. fognak beiktatni, melyek tartalma az: „253. §. Az országgyűlési követek a hazának minden teljeskorú városi polgárai közt, kik gyámság vagy esőd alatt nem állanak, választhatók. — 254. §. Az országgyűlési követek a polgárgyűlés által minden kijelölés nélkül, és általános szótöbbséggel választatnak. — Az utasítás készítéséről oly városokban, melyek követeket közösen küldenek, című függeléknek (414—425. §.) tárgyalása azon időre függesztetett fel, midőn e munkát ismét a főtáblához visszaküldend. — „Az országgyűlési követ visszahívásáról“ rendelkező 426—428. szakasz kihagyatott. „A díjakat meghatározó 8ik rész minden hozzászólás nélkül meghagyatván; „a jelen rendszernek életbe léptetéséről utasítás“ mint a végrehajtó hatalom törvényes jogaiba vágó, kihagyatni rendeltetett. — Az egészen befejezése után a számos és lényeges módosításokat szenvedett munkát szerkesztésére az azzal megbízott orsz. bírói ítélőmester ur mellé ő cs. k. Fensége országos választmányt nevezett: Tárnok ő nmgát — Apponyi György grófot és Eötvös József bárót. Az új szerkezet apr. 10én 's következő ülésekben, a meddig a husvétit szünet tartand, hitelesített fog. — Ugyanezen főrendi ülésnek némely részleteiképen még ezeket említjük meg a H—k után röviden: A 310. §-ban a polgárgyűlésekben megrendelt nyilvánosságot egy m. gróf és főispán csak azokra kívánta szoríttatni, kiknek az ügyhez joguk van, t. i. a polgároknak; más szónokok azonban minden városi lakost a nyilvánosságban részesíteni akarának. Az első indítvány felette megszorították, a második pedig gyakorlatilag — kivált nagyobb városokban — kihírlenek és inquisitorius eljárással összekapcsoltnak találtatván, mindkettő elmellőztetett, miután korlátlan nyilvánosság megyei 's országgyűlési tanácskozásaink főbéllyege 's keresztül van szöve egész alkotmányunkon. Minden felhozott aggodalmak annál inkább alaptalanoknak találtattak, mivel éppen a jelen munkálatban a hallgatóság kicsapongásai ellen hathatós rendelkezések hoztattak. A gyűlekezeten minden tagjai a nyilvánosság mellett nyilatkoztak, 's csak annak tagabb vagy szoros korlátaira nézve távoztak el egymástól, egyedül egy méltóságos báró a nyilvánosságot egyenesen ellenezte, ellenzése azonban legkisebb viszhangra sem talált. — A 324. szakasz feletti tanácskozáskor tárnok ő nagyméltósága a tárnokszéket további feljebbviteli bíróság megartatni kívánta, miután az egyenlők bíráskodásának üdvös elvén alapulván, a közbizodalmat bírja és soha ezen törvényszék ellen kifogás nem történt. A meghívott közbirák a városok által szabadon választatnak, függetlenül bíráskodnak, tapasztalást szereznek és terjesztenek, 's így a tárnokszék az alkotmányos bíróság minden kelleivel bír. Egyébiránt is az ítélőszékek elrendezése már az 1827ik országos választmány által kidolgoztatván, rendszeres tárgyalatását várja; erre tehát a jelen kérdés eldöntése is elhalasztandó. Azért e szakasz kihagyását indítványozá. — Egy m. báró ezen okokhoz még azon nézetét is csatolá, hogy az ítélőszékek eltérése nem a városok belső elrendezéséhez tartozik, de e mellett a kérdéses szakasz még a királyi curia elrendelését is foglalná magában, mellyről csakugyan e helyütt végzést hozni nem lehet. Egy m. báró 's főispán lényeges különbséget talált a tárnok 's a személynöki szék közt, 's mig az elsőnek fenemlített kelleiket éppen nem tagadá, az utóbbit egyes személy önkényétől függőnek nyilatkoztá, miután az elnök a köz birákat kénye szerint, 's pedig nem a k. városok kebeléből, nevezi. Ez már most, a városok elrendezése után így nem maradhat; 's így a szónok a t. RR. szerkezetét pártolja, 's őket gondszóltatni kívánja, miszerint törvényjavaslat-alkotás által feldoskodjanak, hogy a k. curia ezen újabb feladásának, már is halmozott foglalatosságai mellett megfelelhessen, 's e végett különös sectionnak felállítását indítványozná, melly különösen a criminalis perekkel foglalatokdjék, 's a mellyhez az ülnökök születésrei minden tekintet nélkül neveztesenek. — Ezen indítvány általános tetszést nyert, 's egy m. grófnak azon hozzáadására, hogy a tárnokszéknek tagadhatlanul liberalis alkotása daczára is szükséges, hogy a feljebbvitelre egyetlen szék legyen, mellyben városi elem is feltaláltassék, és hogy szükséges itt rendelkezni felette, miután már az alsóbb bírák is itt rendeltettek el, 's azért a t. RR. a k. curiának csak ezen tárgybani, nem pedig általános elrendezésére szólítassanak fel, mi igen messze vezetne.

Csatolványul.

Második üzenete a KK. és RR-nek a m. FÖRR-hez a bünt. törv. javaslattal bünt. rendszerről szóló III. részre íránt. (Vége.)

Mindezen elősorolt tekintetnél fogvást annak közbejegyzése után, hogy a bünt. törv. könyv behozatalának módja iránti értekezés most még alkalmasint idő-előtti, a RR. bizton állíthatónak vélik, miképen a mélt. FÖRR. által ajánlott mintabörtön, vagy inkább miután ennek célja nem annyira mintául szolgálni, mint a rendszert megkísérteni, a kísérőbörtön szükségtelen; mint a mellynek lehető csekély haszna távolról sem ér föl azon ártalmakkal, mik fognának eredni onnan, hogy miatta a javító rendszer behozatala valószínűleg legalább századnegyeddél késleltetnék; tartván a KK. és

RR. egyszersmind attól, hogy ha a t. hozás hosszas kísérlet-tételbe bocsátkozik; ha engedik elhúlni azon melege, mellyel a nemzet jelen pillanatban forr ez ügy mellett, minek kiáltó bizonyossága az is, hogy igen sok t. hatóság folyamodott bünt. néphitelés végett a t. határozat, melly által azonban az új bünt. törvénykönyv bevarására utasítottak; ha időközben folyton fejlődő új szükségek 's új javítások válnak a nemzeti nagy közvélemény kedveltjeivé; ha az egyetlen mintabörtön ügyetlen igazgatása, vagy alapszabályok véltelen által a rendszer közhitelét meggyengítetik: bár nem örökre is, de bizonyosan hosszú időre elmulandott azon kedvező kör, melly a nemzetek életében minden javításnál feltétlenül, 's melly a magányrendszer behozatalára nézve hazánkban éppen most van jelen. És miután e szerint a KK. és RR. a mintabörtönnel kísérletet sem szükségesnek, sem tanácsosnak nem tartják, belőle természetesen következik, hogy semmi átmeneti rendszert nem pártolhatnak, és így az 1827ki illető orsz. választmány iratásuk korában még elfogadható, de a bünt. jelen fejleményében már igen tökéletlen szabályait sem védhetik; 's nemcsak azért nem, mivel e szerkezet mellett a bünt. törv. könyvben a büntetés csak oly nemeivel lehetne fenntartani, mellyeket a KK. és RR. az új bünt. törv. könyvből kitörölni kívánának, hanem mivel a tisztaság és anyagi jólét, mit ama szabályok rendelkez, eddig épület szűke 's gazdálkodás miatt nem volt meg; pedig a mélt. FÖRR. éppen a költséget kimélik, mivel a munkához szoktatás, mit ama szabályok szinte rendelkez, mostanig költséges intézkedések hiánya miatt nem eszközöltetett: megjegyezvén még ezeken felül az elsőre nézve, mikép tisztaság 's anyagi jólét mellett magasb kellekek nélkül a fogházak nemcsak javító hatásukat, sőt azok mellett 's ezek nélkül büntető jellemeiket is elveszthetik; megjegyezvén az utóbbira, mikép munkáltatás mind az állodalomnak mind a rabnak csak úgy válik javára, ha az a büntetés súlyának feloldozása, 's az erkölcsi veszélyezése nélkül történhetik, közönségesen tudva van pedig, hogy mindezek összeegyeztetése, tömlőzeink jelen állapotában, ezek tetemes alkalmazása nélkül eszközölhetetlen. Ugy látszik, hogy azon veszély, melly a rabok erkölcsi mostani tömlőzeinkben ama két rendbeli szabály mellett is fenyegetné, a mélt. FÖRR. véleménye szerint azon harmadik szabály által fogva elháríthatni, melly a rabosztályozást rendel. De azt kérdik a KK. és RR.: vajjon az osztályozás, mellynek az 1827ki javaslat nyomán néhol 30—60ig is kellene vitetni, általában gyakorlatilag 's különösen tömlőzeinkben létesíthető-e? Es ha tetleg az is: vajjon van-e ez osztályozásnak oly alapelve, mire építhető? 's midőn gyilkos gyilkoshoz, öreg öreghez záratik, nem pusztán néybéli hasonlaton indulnak-e el? Es ha bizonyítja-e mindennapi tapasztalás, hogy az emberelő bensőkép gyakran kevésbbé gonosz mint a tolvaj, hogy vannak igen ifjak, kik a bünt. véneknek mesterei lehetnek: 's e szerint köleszős megfontás ellen nyújthat-e biztosítékot az, hogy a rabok nem belső romlottságuk, hanem az elkövetett bűn véi vagy az elkövetők életkorai szerint osztályoztatnak? 's több törvényhozás is 20—30 év előtt a fogházak 's rabok javításának titkát nem kereste-e színtes osztályozásban, 's valamennyien nem hagyták-e föl vele, miután észszerűnek nem tapasztalták? azt hiszik pedig a KK. és RR., mikép az ily tapasztalatok a cselekvés során később megjelöl nemzeteknél nem arra való, hogy ezeket hasonlóké tételére buzdítsák, hanem hogy ismétlését velők elkerültessek. — Mindezekhez járul még a KK. és RR. azon lényeges észrevétele is, miszerint közvetlen íméreteikből úgy tudják, hogy ez osztályozás, mellynek erkölcsi alapja hijányzik, roppant költség nélkül, tán egy két kivétellel, nem volna alkalmazható hazánk sem azon tömlőzeinkben, mellyekben a rabok száma kevés, megtörténnek ellenben, hogy az osztályozás szigorú keresszűvitele mellett a rabok ezekben néhol magányrendszerre jutának; sem azokban, mellyekben a rabok száma nagy, 's alkalmazása rendszerint haszonnélküli lenne még akkor is, ha két három személy elkülönzéseig vitetnék, miután ott, hol sok rab van együtt, némi nyilvánosság, tartalék levén, gyakran nehezebb a szövetkezés, az elfajulás, mint ott, hol három négy záratik össze. És kérdik a KK. és RR. vajjon ez ideiglenes rendezésnek mi lenne végeredménye? az, hogy miután e kuruzszerre száz ezrek, vagy talán milliók elköltettek, a nemzet nem sokára kénytelen lenne a gyökeres javító rendszer behozatalára is megajánlani az egész költséget, míg az alatt polgártársaink közül sok ezer leendett veszélyteljes tömlőzeink martalékává; míg az alatt még mélyebben megromlandott a közérkölség, 's a nemzetnek nem maradna azon vigasztalása sem, hogy ennyi kárt, szerencsétlenséget és időmulást nem nagy költségen vásárolt meg. Mi a mélt. FÖRR. harmadik javaslatát illeti: miszerint hogy a bünt. törv. könyvből szóló I. részben a magányrendszer alapján megszabott fogságbüntetések nemcsak a mintabörtönben, hanem az ideiglenesen elrendezendő bünt. törv. könyvben is alkalmazhatassanak, azoknak erre nézve új arány-mérték szabassék meg; feleletadásai előtt a KK. és RR. dekv ugyan ohajtották volna előbb tudni: vajjon az általok már megvizsgált I. részben megállapított büntetésnemeket a FÖRR. elfogadták-e? mindazonáltal annak reményében most sem kételkednek nyilatkoztatni, hogy miután sem a mintabörtön, sem az ideiglenes rendszert, mint előzvényeket szükségeseznek nem látják, ezeknek folyadékát t. i. az első részben megszabott fogságbüntetések hosszabbítását sem vélik szükségesnek. A mélt. FÖRR. azon kijelentésében, minélfogvást a bünt. törv. könyvből szóló I. részről a legüdvösebb eredményeket várván, behozatala elhalasztásához nem járulhatnának, a KK. és RR. tökéletesen megegyeznek már csak azon tekintetből is, mert Europa műveltebb nemzetei közt alkalmazott egyedül bünt. törv. könyvünk hűjánya miatt gyakran a tettet előbb bünt. emelni, azután rá bünt. szabni magoknak kell, hogy amarra később ezt mint bírák kimondhassák ellenben más részről amaz I. és e III. rész közt sokkal lényegesebb és belsőbb összefüggést éreznek, semhogy a

kettő egymástól elválasztásában a mélt. FÖRR. nyilatkozása szerint megegyezhetnének, t. i. a fogság értelmének meghatározása ne függjön sem a bírótól, mert sokszor más leszen a büntetés, mit a törvényhozó rendel, más, mire a bíró ítél; de még kevésbbé a végrehajtó hatalomtól, mert ennek kezében a fogság olyanná válhatnék, mi a törvényhozó 's bírónak szándékában teljességgel nem volt: de továbbá elválasztás által a behozandó bünt. törv. könyv éppen azon első-ségtől 's tökélytől fosztatnék meg, mellyet Europa minden más bünt. törv. könyvei nélkülöznek. Hogy számos törvényhozás 's kormányok megváltoztatták a bünt. rendszert, a nélkül, hogy a fogságévek hosszában változtatás történt volna, ennek, mint mellyet egyébiránt ily általánosságban inkább tény mintsem példaként említenek, bővebb bizonyítgatásába a KK. és RR. nem ereszkedvén, mint egy oldalról következetesnek vallják a mélt. FÖRR. azon kívánatát, hogy miután a fogságnak a benne uralkodó fegyelem szigorúbb vagy enyhébb volta szerint kell lennie hosszabbnak vagy rövidebbnek; hogy miután az általok javasolt ideig. rendszerbeli fegyelem a behozandó magányrendszerrel sokkal enyhébb e tekintetből 's az e szerint rendezendő fogházakra nézve az I. részben megszabott büntetések hosszabbításának meg: egy más oldalról szinte következeteseknek hiszik magukat, midőn e meghosszabbításhoz azért nem járulhatnak, mivel sokkal rövidebb idő alatt vélik a magányrendszert behozandónak, semhogy azonközben ideiglenes rendszer állíthatnának fel, a jelenlegi fogház-fegyelem pedig törvényhatóságunkint sokkal inkább változó, semmint azt egyenlő. általánosságban és igazságos meghosszabbítás alapjául fölvenni lehetne, 's az alaphijány ez eldöntő okán felül a meghosszabbításban a KK. és RR. még azért sem egyezhetnek meg, mert ha a magányfogság, — ha kínosabb, ugy e szerint a kettő közti különbség leginkább a kezdetbeli szenvedésben, 's a végeredményben mutatkozik. Következésképpen az, hogy a magányfogságnál, mennyivel enyhébb a másféle, annyival hosszabbnak is kell lennie, egészen nem állíthatatik; nem egyezhetnek meg továbbá azért, mert ha az I. részben kiszabott fogságévek a mostani gyakorlattal összehasonlítatnak, azokat már is sokkal hosszabbnak fogjuk ezekéinél találni (pedig a közbizodalom t. i. a fogságévek tekintetéből a mostani gyakorlat mellett sem mondhatók veszélyeztetnek.) 'S ez alkalommal a KK. és RR. figyelmeztetik a m. FÖRR. ket a fogságnak, mint büntetésnek, azon árnýoldalára is, melly közép-pont körülményben még fontosabbá válik, hogy dolgáinak vitelében gátolva a rabot a fogság, ennek hosszú folyamata által a támasztól megfosztott ártatlan közép is büntetetik; végre pedig nem egyezhetnek meg azért, mert ha a magányrendszer kínosabb is, de mostani tömlőzeink, mellyek lényeges és igen költséges változtatás nélkül másfél-ké minden törekvés mellett sem tehetők, veszélyeztetnek, ugymint mellyekben a körvész időnkint megteszi dúlásait, — mellyeknek buzdító levegője néhány hónap alatt a legvirulőbb embert is nyomorékká teheti, tehát a magányfogság szabályszerű szigorát ezekben kipótolja a veszély nagysága, 's az, hogy a rab erkölcsi elromolhatik, élete elveszhet, melly egyik sem volt halálra ítélve. És hazánk tömlőzeink e siralmas és embertelen állapota az, mi a jog és igazságerzet felhívó szavánál is hatalmasabban buzdítja a KK. és RR. ket arra, hogy nem térvén ki sem a mintabörtön lassu, sem az ideig. rendszer kétségtelenül sikertelen útjára, a mélt. FÖRR. kekv együtt haladék nélkül határozassék el a magányrendszernek elvben tüstint, alkalmazásának pedig egymás utáni folytonos behozatalát. Midőn tehát a KK. és RR. biztosan reménylenek, hogy a nemzet alapos és feszült várakozásának méltánylásánál, az emberiség és jogigényeknek még a szenvedő rabokban is méltánylásánál az élet, szabadság, vagyon 's a közérkölség biztosítékai szaporításának szükségénél, ugy azon körülménynél fogvást is, hogy a költséges vitel utasításai által a nemzet nagylelkűleg már megajánlotta: midőn mindezeknél fogvást is biztosan reménylenek, hogy a mélt. FÖRR. a magányrendszernek tüstint 's a dolog természetét szerint folytonos behozatalában meg fognak egyezni: egyszersmind teljes bizodalommal arra is felszólítják, hogy miután a mélt. FÖRR. e III. rész csak mintabörtön szempontjából, és így csak némely fejezeteiben vizsgálták keresztül, az egészen 's minden részében átvizsgálni 's észrevételeiket, hogy a már megküldöttel együtt 's egyetemben tétethessenek, a KK. és RR. tárgyalása alá hovaelőbb át is küldeni sziveskedjenek.

Megyei közlések.

Torontálból. Nagy-Beeskerek martz. 31.

Megyénk január 15kei közgyűlésében: a verificalionalis jog az alsó táblának meg nem adatott. — A népnevelési munkálat, parányi módosítással, 's oly ajtáto ohajtás mellett fogadták el: vajha a leendők során, e dicső munkálat törvénynyé, 's gyakorlati téren is mielőbb igévé váljék. — Martzius 18kán. Telekdij 's a gazdasági intézet országosítása elvben pártoltnak. — Az Uray-féle kir. kegy. leiratra nézve, a Rdek, a kerületi ülés elveiben megnyugoznak. Többfelől érkezett honfúsitási ajánlások, mint az anyautasítással összeütközők nem pártoltnak. — Kerkeskedési munkálat, és országos tárgy levelezések, válszalmányhoz adattak. — Igentisztelt főispánunk azt írván, hogy bár a törvényeknek hódolva, tisztújított teljes készséggel kívánna tartani, üdvösek látna mindazáltal bevárni az időt, mellyben a választás iránti törvények szentesítve leendnek: halasztásban megegyezik ugyan a megye, de nem határozatlanban, hanem akép, hogy f. e. szeptember vagy october hónapban, tartson bár még akkor is az országgyűlés vagy nem, mindenesetre megtörténjék a tisztujítás. —

Ujdonságul: aprilis 22kén, a torontáli népjegyzők nyugintézete javára, N. becskereken, műkedvelők által, a 'Tisztújítás' hozatik szinpadra. — N. becskereken kiváltás-golt mezőváros választott polgárai, martzius 28kán, in corpore leküszöntek, 's a szószólót letilták, hogy ezentul a gazdasági ülésekben, mint község képviselője részt ne vegyen, egyszersmind lemondásukat, mind a nm. udv. kincstárhoz, mind a temesi kir. kam. igazgatószékhez megküldötték. — Indokaik: ők nem az összes polgárság bizalmának kifolyásai; a választott község maga egészít ki magát, 's választá a tanács tagjait is; ők bizalmat nem élveznek, nem is kívánhatnak, 's azt tovább bitorolni nem akarják; hanem lelépésükkel módot 's alkalmat nyújtanak arra: hogy valódi képviselő testület léphessen életbe, melly mind a tanácsot választja, mind pedig a község java felett örököljék. — Némelyek, a fénykör ellebenését, egy éji álom után szívökre vevén, lemondásukat visszavonták. E pártokra szaggatott, és jobb sorsra érdemes mezővárosban tehát, újabb magva szóratték el az egyenetlenségnek. — Igaz, józan reformot ledorongolni nem lehet, de kideríteni sem; úgy hogy egy kis fontolva-haladni-akarással, a n. becskereki választottaknak sem ártott volna! —

19.

☞ Krassóbul. Lugos martz. 31. F. hó 20án kezdett évnegyedes közgyűlésünk be van fejezve; mellőzöm a csak minmagunkat érdeklő határozatokat, szorítokom csupán azokra, mik a nagy közönség figyelmére méltók. Kezdetűk ezen gyűlésünket utasítás-tervező állandó választmányunk munkájának fölvetelével, 's ennek nyomán a következőket adtuk utasításul: a febr. 6kai kegy. kir. leiratra következők az utasítás szavai: ama ferde, és nevezetével semmikép meg nem egyeztetendő állás, mellybe az országgyűl. hallgatóság a törvényhozó testület ellenében helyezkedett, ama féktelen szabadosság, melly a tanulás, és tapasztalás-szerzés végett egybesereglett országgyűlési ifjúság közt elharapózni kezdett, melly a tábla függetlenségét veszélyezteté, méltóságát sérté, sőt mint az utóbbi botrányos tény tanúsítja, a képviselők személyes bántóságát is veszélynek teszi ki, és épen ezért a követi kar tagjai által színezetkülönbség nélkül több alkalommal olly igen méltán megrovatott, komoly figyelmét igényli mindazoknak, kik magokat az alkotmányos szabadság barátainak vallják; nem lehet azért ő kir. felségének az alkotmányos szabadság, és rend érdekében kiadott kegy. kir. leiratát hazafini buzgó örömmel nem üdvözölni; — miért is követ urak utasítanak, hogy hasonló botrányos tények, és mind utcaizai, mind teremi kihágások korlátozására törvényt, és pedig szigorú törvényt alkotni igyekezzenek. —

2) Meghagyatott, hogy a mlgos FőRendeknek a sz. k. városok rendezése tárgyában keletkezendő válaszukat haladéknélkül leküldjék, a különböző nézetek egybeazonosítása után részletes utasítást nyerendők. 3) Ugy vagyunk meggyőződve, hogy hó kebellet ápoltt nemzetiségünk érdekében, és azon általános elzárkozottság miatt, melly a zsidóság százados sajátja, ugyanannak általános polgárosítása most még se nem kívánatos, se nem tanácsos; de más részről a méltányosság igényli, hogy a zsidók jelen súlyos helyzete könnyítessék, irántuk jó akarat tanúsítások, 's ezek folytán kívánjuk, hogy a türelmi adó megszüntetessék; — a mennyiben a czéhek eltörlése ez országgyűlésen nem sikerülne, azok a zsidó egyéneket inasokul bevenni, legényekül fölzsabadítani, és mestereket befogadni köteleztessenek, ezen kül a zsidó mesterek keresztény legényeket is tarthassanak, magától értetvén, hogy a czéhek eltörlése esetében az ebből következő jótékonyágban a zsidó mesterek a többiekkel egyiránt részesítendők legyenek. — A zsidó orvosok kérelmét nem pártoljuk. 4) Bihar megyének Derecske, N. Szalonta 's több m. városok peres ügyére vonatkozó nézeteiben nem osztozunk. 5) A vadászatról szóló törvénynek Somogy által indítványozott módosításába bele egyezünk. 6) Mielőtt Parrot Jakab ezredes honfűsítésére iránt határoznánk, annak folyamodványát elvárjuk. 7) Kívánjuk, hogy a gyorsírás tanítására a pesti egyetemen rendes oktatószék állitassék, és a tanítói állomás szokott csőd utján, mellyből senki kizárva ne legyen, töltsék be; ezt Zala megye által különösen ajánlott Hajnik Pál kétségbe nem is vonható érdemeinek nyilvános elismerése mellett is a méltányosság követeli. 8) Meghagyatott követelnek, hogy az ország köz szükségének mi módon lehető legezelszerűbb fűdözhetése fölött tanácskozandó országos választmány munkáját, az adó tekintetében további eljárás alapjául szolgálókat, mihelyt elkészülend, lehető leggyorsabban közöljék. — Ugyanezen gyűlés első napján választottuk meg törvényszéki bíráinkat is; a közvélemény a következőket emelé a bírói székbe: a polg. törvényszékhez: Makaj Sándor, Palikucevnyei Péter, Piáček Pál, Fogarasy Balázs, Joannovics András, Pausz István, Balogh Ferencz; — a bünt.

törvényszékhez Szerényi Ferencz, id. Fisser József, Patrubán János, Házy István, Liesek Zsigmond, Melczér János, Orbok Ernést th. urakat.

☞ Turócbul. Martius 30kán elosztott évnegyedi közgyűlésünkben érdekesség tekintetéből csak a következőket közölhetni: 1) Megyénknek általa százados idő óta gyakorlott tisztb. esküttek kinevezési jogára nézve, most újra felvilágosítás kívántatik; a kir. helyt. tanács ezen kivánságára akép, hogy ez régi szokáson alapult, 's főispánink megegyezésével, folyton élvezett jog — határozatott válaszol adati. 2) Fehér 's Nógrád megyék ismertes levelei, valamint a középponti-vasut-társaság folyamodványa is pártoltni határozatott. 3) Hont az előfogatok visszaállítását tudató levele közhírre tétetni fog. Ez tanúságul szolgáljon, hogy valaminek káros voltát lehet ugyan elég szép színekkel és szavakkal festeni, de a gyakorlati élet ellenkezőre mutat. Bizony bizony uraim! a sok terv, ha bár látszólag elég nyomas okokkal pártoltni is, még nem csalahatalan igazság, mert tót közmondás szerint az igazság csak olyan, minőt az urak csinálnak. Gyakran a leghasznosabb eszme megbukik, mert nem elég tekintély egyén által hozatik szóba, ellenben a legbotorabb indítványok közhelyeslést nyernek, mert valami auctoritásnak szülöttei. Azonban engedelmet e kitéringsért! 4) Bihar felszólítása a hajdu-kiváltásokat követelő városokra nézve, azon utasítással küldetik meg követeinknek, hogy az ellenfél védokait szinte figyelemre vevén, úgy, valamint az igazság magával hozza, nyilatkozzanak e tárgyban. — 5) A honfűsítésre ajánlottak, ha egyébkint arra érdemekek, és a szokott taksákat lefizetik, keblünkbe fogadjuk. 6) Torontálnak a képviselőket, Pozsonynak a terhek között viselését, Hont és Középszolnoknak telekdíjt ajánló leveleik nemcsak nem pártoltnak, sőt ellenkező utasításra alkalmul szolgáltak. 7) Arad város részére a segélygyűjtés járásbeli szolgabírának buzgóságára bizatott. 8) Követeink azon tárgyakra nézve, mikre több törvényhatóság által felszólitánk, majd általános, majd részletesen utasítva levén a számos levél tudomásul vétetett. — 9) A követek választása jogszerűségének megítélését minden megye tovább is gyakorolja; e szellemben tehát utasítás adott. 10) A marhahúsának ára 1 krral felemeltetés 11 krrban meghatározatott. 11) A kármentesítés esz-közlésének elmulasztásából megyeházunkon tüvész által mult évben okozott kárnak megtérítését a trieszti társaság volt ügyviselőjén törvény útján megvéteni rendeltük.

☞ Beregből. Kissé későn érkezett ugyan levelezőnk tudósítása; érdekes pontjait mindazáltal közölni szükségesnek látjuk. A közgyűlés már febr. 12én kezdődött, 's 18kától 26káig tartott félbeszakasztás után 27én ismét folytatott. Az érdeklettek használák a nagy számmal összesereglett nemesség jelenlétét, miszerint üdvözlő beszédekben nem egy kitéringsnek adtak helyet, melly a közelgő tisztújítás ünnepélyére vonatkozott. Ez mind szép, és jó lehet, csak más megyék példáját is akarnók követni, hogy illő alkalommal el ne mulasztanók jelentéseket adni a megye állapotjáról, mi által gyakran sok üdvös eszme pendíthet meg, 's az ünimerés, minek fájdalom olly hiányát érezzük — tetemesen elősegíthetik. A követi jelentések felolvasatása után, felolvasatott a királyi válasz a nyelv tárgyában latinul és magyarul. Kifogás történt az iránt, hogy ez oklevelet csupán a kir. előadó irta alá, 's határozatott annak sürgetése, hogy ezentül mindig a főkanzellár írja alá. ARR. nem akarják 's nem találják üdvösnek, hogy a törvények a hazában divatozó más nyelvekre is lefordítassanak; ha ezelőtt tudtak latinul tanulni, kik meg akarták érteni, tanuljanak most magyarul. A népnevelési munkát küldöttségnek adott át véleményezés végett. Következett a kereskedelmi társaság levelének felolvasása; 's ez tulajdonképeni ok, miért gyűltek össze a RR olly számosan; mert már mult gyűlés alkalmával határozatván, hogy a megyei nemesség részvény-aláírásra felszólitassék, most ennek eredményét várta mindenki. De mi lön a dologból? — Többféle fejtegetések után, illy tettnek üdvös hatása fölött, elnöklő alispán ur, a nemesi pénztár üressége tekintetéből indítványozá, hogy az összes nemesség legalább egy részvény aláírását vállalná magára. Vagy kettőt, vagy semmit! — hangzott a teremben. 'S elhatározatott két részvény vétele. Igen, de ki tudja, mit rejt a kétésvendő sötét öblében? E határozat nemsokára megdöntött, egy nagy urodalmi kormányzó azon utólagos óvása következtében, hogy ő nem kapván uraságától utasítást e tárgyban, a részvényvételre nem szavazhat. Kaptak az alkalmon, kiknek a dolog előbb sem volt inyökre, 's úgy magyarázták azt, hogy a határozat nem mondatott ki kötelező erővel mindenkire, hanem, a kinek tetszik, járuljon hozzá. Elhangzottak minden ellenszólások és magyarázások, mikép önkényes aláírásra elégséges volna ivet köröztetni. Mind hiába! az iménti határozat megbukott. Valóban jutalmat le-

hetno hirdetni ezen rejtvény megfejtésére: mikép lehetséges, hogy valaki két részvényt vegyen a nélkül, hogy egyet se vegyen? — Szönyegre került az országgyűlési költségeknek nemesség által leendő viselése, 's egy előleges kulcs kidolgozása indítványozatott — eredmény nélkül. — A verificatort Bereg megye a követi táblára bizza. Az alsó táblának szabadon választott elnöke legyen. Az örszéki szerkezet pártoltnak; szintugy a testgyakorlat országosítása is. Felsőbánya bezikkelyeztessék, a nélkül mindazáltal, hogy a már megadott városi szavazatok szaporítatnának. Posega és Verőcze latin leveleit a megye el nem fogadta; Csanád Bihar megyéknek a czimrövidítés iránti leveleik tudomásul vétettek, lévén már eziránt hasonló határozat.

Békés megye april 4kén tartá közgyűlést. A népnevelésre pénzájlanlatot tesz a megye; a magyar nyelv tárgyában általános törvény sürgtetetik: a verificatio csak annyiban illesse az alsó táblát, mennyiben a megyei hatóság elégtelen; a kereskedés emelése minden módon pártoltnak; ha egyenes adózást nem létesítheti, a telekdíj fogadtassék el, 's minél előbb lépjen életbe. Koroná-őri hivatalra Ürményi Ferencz és b. Vay Miklós nmltguk ajánlatnak.

Külföldi hírek.

Spanyolország. Martzius 24kén a királynék ünnepélyesen lönök fogadtatva a de la Cruz színházban; zene, éljenzés, színes papirosra nyomtatott költemények tolmácsolák a fuladásig tömött ház, 's a díszes összesereglették örömet. Azonban feltűnő, hogy az elszavalt előszó igen középszerűen, az eljátszott vigjáték pedig igen rozsol adattak elő. Ennek végeztével a hatóság megkére a királynékat kis oszonnára, mit el is fogadtak; melly alkalommal M. Krisztina igen lekötelezőleg mulatott a miniszter-elnökkel, korábbi ellenségével. Az ünnepélyek három napig folytak; minden este fényes kivilágítás volt a fővárosban, 's a nép lelkesedése minden alkalommal nyilvánodik. Így, midőn a két királyné kocsija az Isidor-templom előtt megállana, 's a felségek abból kiszállnának imádságot végzendők, annyira összetódult az örvendező népség, hogy a kísérethez tartozó urak és a papok csak bajjal tarthaták vissza, hogy kézsóki ünnepélyt ne rögtönözzön.

A martz. 24kei napi parancsban Narvaez illy értelmű felszólítást intézett a hadhoz: Katonák! nemes fáradozástoknak köszönhetni végre a kormány megszilárdulását 's az alkotmányos trón biztosítását. Nagy munkátok első eredménye, hogy a halhatlan Krisztinát üdvözölhetjük, felséges királynék 's a spanyolok anyját. Ő meg van boszulva azon méltatlanságokért, miket 1840ben hálátlanság 's hivtelenség elkövettek rajta, — olly idősök ez, mellyet Spanyolország becsülete kedvéért ki kell törölnünk emlékezetünkéből. Jutalmatok abban áll, hogy közremunkáltatok azon nagy eseményre, melly a nemzet békéjét 's boldogságát jövőben megállapítandja. Katonák, én büszke vagyok arra, hogy ezen idősök alatt vezérlőtök voltam, 's hogy elismerhetem, mikép a rend és igazság győzelmét nektek és viléz fegyvertársaitoknak köszönhetni; fogadjátok ezért köszönetemet 'stb. —

A dohány egyedúráság kibérlése a Salamanca-háznak tízevre 110,040,000 realért engedteték. Ezen összeg a kikiáltási sommát 35,040,000 reáll mulja fölül. A versenyzők a Sz. Ferdinand bankon kívül Sevillano, Carriguir, Jorda, San Andrea urak voltak. Egyébíránt ez alkalommal a Rotschild-ház ármánykodott, mellynek sikerült a legveszélyesb versenyzőket madridi képviselői által egy czélra egyesíteni.

M. Krisztina bement Madridba a nélkül, hogy az általános bünbocsánat iránti remények eddigéle teljesültek volna; azonban még folyvást beszélnek ennek lehetőségéről; csak azt hiszik, hogy ez esetben is Espartero, Don Carlos, Olozaga, a leoni püspök, és Cabrera e kegyelemből ki fognának zártni.

N. Britannia. Walesben ismét nyugtalansági mozgalmak mutatkoznak. Martz. 27kén reggeli 4 órakor ismét meglátogaták Cardigan városát Rebecca és leányai, 's egy vámsorompót lerontottak.

Rosse gróf hires csillagász jelenleg azzal foglalkozik, hogy egy óriási táveső tükrét öntesse, melly nem kevesebbet, mint 4 tonnát, az az 80 mázsát nyomand; a nemrégiben készített tükörnek súlya csak három tonna volt.

O' Connell Liverpoolon keresztül utazván tiszteletere martzius 28án fényes gyülekezet tartatott, mellyben az öreg Dániel ismét humor és érzéstejles beszédet mondott, éles kifakadásokat 's nevetető tréfákat szórva közbe a miniszterium ellen, mi mindannyiszor hangosan meg-

éljeneztetett. Kijelenté, mikép nem fog nyugodni, míg a jelen „embertelen” miniszteriumnak a cabinetből kidobását nem eszközölné. — Egyébiránt úgy látszik, csakugyan akar a kormány tenni valamit Irland kedvezésére; legalább az irlandi vaspályák építéséről komolyan kezdenek gondolkodni. A kezdett dublini vasutat észak felé Belfastig akarják kiterjeszteni.

Franciaország. A király igen gyakran tesz kirándulásokat Versaillesba, hol csarnokot rendeztet el zászlógyűjteményre. Franciaország különböző időszaikából kívánja felállítani a zászlókat. Ez eszme, mondják, azon öröndetes esemény következtében keletkezett a király agyában, hogy XIV Lajosnak azon zászlaját, melyet táborozáskor sátora felett szokott kitétetni, ismét megtalálták. E zászló a forradalom idejében elveszett, de a régi monarchia egy hívetől őriztetett titokban, melyet is annak örökösei most Lajos Fülöpnek visszaadtak.

Párisban nem rég egy gyalázatos társulatnak jöttek nyomába, mellynek ocsmány czéjja nem volt egyéb mint fiatal leányokat titkos bünbarlangokba ragadni, 's a legvadabb bujaság gyönyöreinek feláldozni. E társaság több osztályra szakad, 's eddig még csak néhány osztályt puhaltak ki. Büntanyák különböző városrészekben valának, 's különféle vadregényes nevezeteket viseltek, u. m. Tour de Nesle, Taverne d'Orsini, Bastille, Chambre ardente. A személyek is különböző bündrámai 's egyéb történeti nevekkel czimezték magokat, így a társaság főczinkosa Buridannak nevezte magát, felesége Marguerite de Bourgogne, egy más asszony Marquise de Brinvilliers nevet viselt. Egyáltalán megjegyzendő, hogy ezen utálatos czimboraságban csábító nők nagy szerepet játszanak. Eddig tízenyolcz személy, mindkét nemben, van elfogva. A vizsgálatot nehezíti az is, hogy az osztályok gyakran megváltoztatták tanyáikat. A czinkosok olly ovatossággal is éltek, hogy saját éji örököt tartottak, kik körüljárva a legcsekélyebb veszély neszére jelt adtak. E tisztségben azok jártak el, kik új tagok felvételét kívántak, 's ezen ujonczai kísérlet után tehetők csak érdemesekké magokat a rendes czinkosságra.

Az olasz szükevények társulata úgy látszik, nem nagy politikai fontossággal bír jelenleg Párisban; legalább nem hiszik, hogy most Olaszország körülményeire nézve veszélyesekké válhatnának titkos törekvései. Azonban nagyobb figyelmet látszanak igényelni a lengyel kiköltözöttek, kik most egyesültek; demokraták, aristokraták, 's a tiszta monarchia pártolói, mindnyájan egy testületté olvadtak, 's védpajzsukul a katholicismust vevék. 'S ebben tetemesen különböznek az olasz forradalmiaktól, mert ezek egyenesen a katholicismus lerontását tűzték ki, mint lehető eredményt egyetlen föltételét.

A rabszolgáság eltörlesztésére alakult társaság jelesb tagjai jelenleg Párisban vannak. Martzius 30-kán a Bedford vendéglőben tartának közgyűlést, mely alkalommal az előadások vegyesen angol és francia nyelven történtek. Többi közt a társulat titkárja Scoble J. ur angol nyelvű beszédet tartott, 's mindenekelőtt azon fontosságot ügyekvék kellő világosságra hozni, mellyet a világra nézve azon körülmény gyakorolna, ha Franciaország a maga rabszolgáit felszabadítani fogná, mivel e példa sokkal nagyobb hatással leend mint az Angolországtól eredett, mint-hogy Franciaország iránt, senkiesem viseltetnek olly gyanuval, mintha más hatalmak gyarmatbirtokait, csak hogy azokat maga szerezhesse meg, tönkre juttatni akarná. Az angolok azonban nem igen elégsznek meg a dolognak Franciaországban állásával, mert noha itt senkiesem mer nyíltan szólani a rabszolgáság eltörlesztése ellen, 's ezt mindenki kárhoztatja; mégis ez ügyet hevertetik, mintha ez már maga elég volna. Mi gyöngé a közvélemény e tekintetben, nyilván láthatni a kamarákban erre nézve tett javaslatokból. Két évvel előbb Tocqueville olly javaslatot tőn, hogy a rabszolgák közkormányzás alá vétessenek, 's munkáik mindaddig, míg becsértékek felét ki nem keresék, kibéreltessenek. Broglie hg. pedig ujabban azon javaslatot tevő, hogy tíz évig még hagyassanak uraiknál, kiknek ekkor aztán a jelen vásári becsár fele az álladalmi pénztriből fizetessék ki. Mint látszik, a kettő közül egyik sem mert a dologhoz szigorún nyulni, 's a kormány még csak Broglie ur tervét sem meri elfogadni, hanem elégnék tartja előkészítő rendszabályokat javasolgatni.

Olaszország. A Franciaország 's Ausztria közt kötött posta-szerződéshez a pápai álladalom is járult. — Caffarelli hg., a legrégebb nemesség sarjadéka ugynevezett illetelen szövetségre lépett; ellen nem állhatván egy mészáros özvegy bájainak elvette,

minek következtében a pápai nemes testőrsereg parancsnokságáról le kelle mondania.

Németalföld. Amsterdamból írják martz. 31kéről, mikép már nincs kétség, hogy az önkényes kölcson teljesen alá fog iratni, mert martz. 30kán már 107 millió volt aláírva; a hiányzó 10 milliót pedig a tartományokban hihetőleg már aláírták. E szerint a rendkívüli vagyon-adó nem fogna életbe lépni, mint szükségtelen 's fölösleges.

Németország. Hassiában elfogadtatván a rendektől a testi büntetések, soká tanakodtak a végrehajtás legezlszerűbb módja felett. Most végre egy valaki — borzasztó szellemes ember lehet! — botozási gépet talált fel. E találmányt valónak sem akarák hinni, míg gyakorlatilag be nem bizonyult. Az első, ki Hanauban e gépen bűnhődött, Wolf nevű volt; most róla e gépet is wolfnak hívják. Igaz, valóságos farkas-találmány!

A köllni főgyház kiépítésére Poroszország Szász tartományában 1619 tallér gyűjtetett; melly összeghez maga a protestans papság 207 tallérral járult.

Görögország. Az orthodox párt dühöng azon határozat elfogadtalása miatt, hogy a senatorok holtiglan viselendik hivatalaikat. Mindent elkövet hogy nyugtalanságot hintsen, főleg a tartományokban. Fő eszközül szokták használni Görögországban illy czélokra a haramia-izgatást, 's meglehet, hogy nem sokára illy csapatok lependik el az országot; máris történt egy két vakmerőség a főváros közelében. Az orosz párti lapok mindinkább kimutatják foguk fejejét, 's kimélet nélkül támadják meg az udvart. E párt nyilván dynastia-változásra törekszik, de szerencse, hogy az alkotmánypártiak bírnak velők.

Dunai fejedelemségek. Bukarestből érkezett tudósítások szerint, Bibesco hg. úgy levén meggyőződve, miszerint a Rendek gyűlésének kedvezőtlen hangulata minden egyesületet lehetetlenít az ország érdekeit előmozdító határozatokra nézve, ez okbul a jelen orsz. gyűlést hirtelen föllesztáta.

Törökország. Ujabb tudósítások szerint a törököknek kereszténység elleni kegyetlenkedéseik folytatást tovább harapóznak; Drinápoly, Latakiah, Jeruzsalem, Aleppo, Diarbekir irtózatoss kicsapongások színhelyei voltak. Ezek részint olly tartományokban történnek, mellyeket az europai fejedelmek befolyása ujabban török főuraság alá helyezett. Illyen a török hála.

Szerbia déli határáról érkezett tudósítások szerint az albánok Mösia felső részében és Macedoniában folyvást rabolnak. Ez már 1843ki szeptember óta így megyen, a nélkül hogy akadályozásáról a porta legkevesebb gondolkodott volna. Mig Anglia és Franciaország követei Stambulban mindent elkövetnek, miszerint jövőben egy törökhit-tagadónak feje se ütessék le, az alatt egész Europa nyugodtan nézi, a nevezett tartományokban a török hatóságok előtt mint öldöstenek le százan kint az ártatlan keresztények, mint rablatik el vagonok, égetetnek hamuvá falvaik, és éri vaderőszak leányaik-és nőiket. Így van ez még Rumiliában is, hol pedig a rabló csordák alig vannak Drinápolytól a másodfővárosától 5. órajársnyira. Ezekhez járul a törökhitrei erőszakos áttérítés is, — Albániában legközelebb egy egész keresztény falu csak ez áron szabadulhatott meg a rablók kegyetlenségétől.

Egyesületi közlés.

Figyelmeztetés a M. Gazd. Egyesület f. é. nyári főgyűlésére. A Magyar Gazdasági Egyesület legközelebb mult martiusi közgyűlésén a jövő juniusi pesti vásár alkalmával tartandó ez idei főgyűléséről intézkedvén, a következő napirend és tárgysorozat állapított meg: F. é. május 28kán d. e. 9 órakor (és szükséghez képest d. után is) tartatik a földészeti szakosztály ülése, mellyben főleg következő kérdések fognak tárgyalatni: a) Mellyek volnának a vezérelvek, mellyek a pusztai népesítések eszközlésül és előmozdításul hozandó törvények alkotásánál sinormértékül kell hogy szolgáljanak, minélfogva egyrésztül für a földbirtokos biztosítva látván igazságos követeléseit, gyarapodása pedig állandó közös érdek által levén fűzve a telepedők sorsához, magát népesítésre ösztönözve érezze; másrésztül ellenben 2or a megtelepült családok sorsa, sem a földtulajdonos, sem a megyei vagy egyéb hatóságok részéről önkénynek kitéve ne legyen; 's hogy 3szor népesítések által hazánkban ne csak a napszámosok, hanem a vagyonos és önálló mezői-gazdák száma is növekedjék; 's hogy végre 4szer a népesítések következtében a hazában új hűbéri viszonyok ne alakuljanak. b) Tanácsos vagy czélszerű-e a közgazdaságra nézve az

urbéri tartozások megváltása, mielőtt a tagosztály megtörtént volna? 's minő eszközök által lehetne a tagosításokat hazánkban siettetni, megszerettetni, vagy könnyíteni? c) Mimódon lehetne a gyakori tűzveszély által mezei-gazdáinkon történő károkat hazánkban csökkenteni vagy elhárítani, vagy elviselhetőbbekké tenni? d) Mellyek a legezlszerűbb és legolesőbb módok valódi tapasztalás szerint a repülő homok megkötésére? e) Hogyan lehetne a kötött agyagföldet a burgonyatermesztésre alkalmasabbá tenni? 's bizonyítja-e a tapasztalás némellyeknek azon állítását, hogy száraz esztendőkbekben homokföldön czélszerűbb volna a burgonyát laposan hagyni, mintsem feltöltögetni? f) Tapasztaltatott-e különbség a természetben akár minőségére, akár mennyiségére, ha az ősi nem ugarba, hanem közvetlen jó trágyázott földtakarmány, bükköny, lóher 'stb. után vettek? g) Megkivánja-e a földnek mindenemü fekvése és minéműsége egyiránt, hogy a tavaszi alá a föld már őszszel tökéletesen elkészítessék? mikor czélszerű vagy elegendő a tavaszi csupán az ősi barázdába vetni, 's melly gazdasági növények 's milly körülmények közt kívánnak csupán tavaszi szántást? h) Csökkenik-e tapasztalás szerint a repcetermes, ha fris trágyában termesztett földtakarmány tarlójába vettek? — 's milly körülmények közt czélszerűbb a repcét szórva, mint sorban vetni? Május 29én délelőtt 9 órakor és folytatólag d. u. lesz az állattenyésztési szakosztály ülése, mellynek tárgyalásul előleg következő kérdések tűzettek ki: a) Minő intézkedések tétettek a közelebbi években hazánk különböző részeiben a lótenyésztés emelésében a nép között, 's mit kellene e részben országosan tenni? b) Milly körülmények között tanácsos tagosított birtokon a nyári istállózást behozni? c) Mik lehetnek főokai a lefolyt télen majdnem országszerte uralkodott juhmetelynek, 's minő szer vagy bánásmód mutatkozott legfoganatosbnak e nyavalyának akár megelőzése, akár megszüntetésére? d) Minő hatása van a pálinkamoslékalkali takarmányozásnak a juhok egészségére, gyapjára vagy tenyésztésére? 's a netalán káros hatások elmellőzésére mellyek a legezlszerűbb intézkedések? e) Minő tapasztalásokat gyűjtöttek juhtenyésztőink a közelebbi években a juhkereség eredete 's okai fölött, és tapasztaltatott-e, hogy a juh-hímeknek oltása a fülbe a kereség előidézésére befolyással volna, 's minő intézkedéseket vagy szereket mutattak ujabbi tapasztalások legezlszerűbbeknek e bajnak akár megelőzésére, akár elhárítására? f) Minő sikert tapasztaltak honi gazdáink a földalom után, 's mit a trágyának földdeli elegyítéséből? Május 30án reggel 7 órakor különbféle ekékkel a budai oldalon próbaszántás fog tartatni. — Május 31én d. e. 10 órakor korm. választottsági ülés; d. u. 3 órakor juhszemle, 's este 7 órakor a műtani szakosztály ülése, mellynek tárgyalásul főleg a repaczkor-gyárok és eséplőgépek fognak szolgálni. Junius 1ő napján d. e. 10 órakor közgyűlés, mellynek részletes tárgyai a gyűlések kezdetével kiosztandó napirend jegyzékében részletesen elő fognak soroltatni. Végre junius 3kán d. e. a köztelken lóárverés, d. u. pedig a paraszt-kanczacsikók jutalmazása, melly alkalommal a) a három éves legjobbika nyerend 50 p. ft. b) a három éves másodrendű 30 p. ftot. c) három éves harmadrendű 20 p. ftot. d) két éves legjobbika 40 p. ft. e) két éves másodrendű 20 p. ft., f) két éves harmadrendű 15 p. ftot. A kiállítandó kanczacsikók illető birtokosai hitelesen tartoznak bebizonyítani, miszerint azok saját nevelményök, valamint jutalom-nyerhetésül azt is szükséges, hogy csikaik épek, egészségesek, jól tápláltak, 's még hámba nem fogottak legyenek. — E gyűlési napirendre nézve egyébiránt ezennel megjegyeztetik, hogy — 1ször Valamint az Egyesület tehetése szerint mindent el fog követni, miszerint az összegyülekező gazdaközönség többrendű, közérdekkel bíró vagy javított gazdasági szerszámmal, 's eszközökkel vagy azoknak mintáival megismerkedjék, ugy minden egyes honi gazdáink ügybarátaikat nagyon le fogják kötelezni, ha e gyűlésre bármemü hasznosnak vagy jelesnek talált természetmennyökből, vagy új eszközökből példányokat 's mutatványokat hoznak vagy küldenek be. 2or A juhszemle minél tanulságosb volta végett kéretnek a nemesb juhászok f. cz. tulajdonosai, ne sajnáljanak ez idén is mindkét nemből néhány példányokat beküldeni, ollyformán, hogy azok majus 30tól junius 2káiig a köztelken maradhassanak. Mint-hogy pedig e juhszemlét közhasznuvá főleg a kiállított egyének tökéletes ismerete teheti, szívesen vétetik, ha a juh példányok ollyszerü rovatoss leírás kíséretében küldetnek be, minő a „Magyar Gazda“ 1842ki évi folyamának 16 számában közöltetett, 's mellyel egyes felszólításokra bárkinek is szívesen szolgálunk. 3or A gyűlések lefolyása alatt alkalma leend a gazdaközönségnek mind az országos szőlőiskola, mind a középponti gyümölcskert jelen állapotjáról meggyőződni. 4or Dologhoz értő hazánkfiai,

